

Julij 1963

RODNA GRUDA

JULIJ 1963

10. LETO ŠT. 7

RODNA GRUDA

M. RAZTRESEN

MARJAN STAMPAR

MILE PAVLIN

TONE ČUK

IVAN TAVČAR

MATEJ BOR

PETER LEVEC

LUC MENAŠE

ANTON MELIK

B. S.

LOJZE KRAKAR

ELA PEROCI

BRANKO SENICA

MIODRAG JEVREMOVIČ

SLIKA NA NASLOVNI
STRANI:

MARJAN ZAPLATIL

In hodil po zemlji sem naši

Na oni strani velike luže

Po domači deželi

Volitve — naš praznik

Obisk pri madžarski
mladini v Lendavi

Soška posrtv

Mnoge dežele poznajo
baby beef iz Slovenije

Cvetje v jeseni (odlomek)

Kulturni zapiski

A wanderer went through
the atom age

Elegija

Marko Suštaršič

Slovenija

Pesnik, njegovi dve zbirki
in nagradi

Hčerki za četrti rojstni dan

Andrejevo darilo

Naši ljudje po svetu

Naši prijatelji v Long
Beachu

Kupovanje blaga
v Jugoslaviji s tujimi
plačilnimi sredstvi

Pišejo nam

Vodja prve letošnje
skupine iz Amerike
upravnik Prosvete
Milan Medvešek, pisatelj
Tone Seliskar in rojakinja
Marija Ridolfo
na zagrebškem letališču

Prve stopinje na rodni tleh po dolgih, dolgih letih. Knjiga spominov se je v srečo odprla — list za listom se odgrinja. Kaj ni zašumel veter z domače dobrane in se je oglasila pastirska piščal? In od nekod je odjeknilo glasno in boleče: Srečno, srečno, dragi moji! Oh, ljubljene materin glas... Vsepoševsod krog nas pozvanja. V tisočero odmevov se drobi in kliče solze v oko. Vse drugače je zdaj doma — tako so pisali domači, tako nam pripovedujejo novice in slike iz domačih krajev. To nas veseli in ponosni smo... toda naše prve misli bodo iskale in tipale tudi za zaraslimi stezami, za davno preperelimi gnezdi. In prvi objemi z domačimi bodo veljali vama, dragi oče in mati, ki vaju že davno, davno ni več...

ILUSTRIRANA
REVIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE
MATICE
V
LJUBLJANI

Rodno grudo izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanaestkrat na leto. Letna naročnina za prekomorske države je 4 dolarje. Poštšina plačana v gotovini. Ureja uredniški odbor. Glavna urednica

ZIMA VRSCAJ

Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva 1/II. Rokopisov in slik, ki jih nismo naročili, ne vračamo. Cekovni račun pri Komunaln banki 600-11/600-51

Rojaki

*če potujete letos v domovino
in si želite sodobnih
slovenskih knjig,
oglejte si naše zaloge!*

*Za ljubitelje in zbiratelje
ANTIKVARIČNIH
slovenskih in drugih knjig
si brezobvezno oglejte
posebni oddelek
v knjigarni založbe*

Mladinska knjiga

*LJUBLJANA
Nazorjeva 1
(v neposredni bližini hotela
Slon)*

Če želite osvežiti znanje matere-
rinega jezika, če želite naučiti
svoj mladi rod, rojen v tujini
lepe slovenščine,

n a r o č i t e

Učbenik slovenskega jezika

Učbenik je izdala Slovenska
izseljenska matica v

angleščini,
francoščini,
nemščini in
španščini

Učbenik prodaja
Založba

Mladinska knjiga

Ljubljana, Titova cesta 3

In hodil po zemlji sem naši...

Konec maja smo pozdravili med nami prve tri letošnje skupine naših ljudi iz Amerike.

Prve naše ameriške lastovke so se spustile na jugoslovanska tla na zagrebškem letališču dne 28. maja. Vodil jih je naš dobri znanec, ugledni rojak Milan Medvešek, dolgoletni upravnik glasila Slovenske narodne podporne jednote, čičaške Prosvete. Skupina, ki je štela nad 60 potnikov, je prispela v dveh letalih s štiriurnim presledkom.

Na letališču so drage obiskovalce sprejeli predstavniki Slovenske in Hrvatske izseljenske matice, pisatelj Tone Seliškar, nekdanji predsednik matice, reporterji slovenskih listov in seveda številni sorodniki in prijatelji. Sprejem so posneli tudi za slovensko televizijo in radijsko oddajo.

V imenu Slovenske izseljenske matice je rojakom zaželela toplo dobrodošlico podpredsednica Zima Vrščaj, ki je med drugim naglasila:

»V posebno veselje nam je, da lahko kot prvo letošnjo skupino pozdravimo vas, bralce Prosvete, glasila SNPJ, organizacije in lista, ki je desetletja tako vneta gojil v vaših srcih ljubezen do rodne domovine in do materinega jezika. Ne samo vi, tudi mi tukaj smo bralci Prosvete in zato vemo, kako živite in kako delate v vaših kulturno-prosvetnih društvih in raznih drugih akcijah za dobrobit človeka in splošnega napredka. Dobrodošli na tleh vaše stare domovine!«

Drugo skupino Prosvetnih izletnikov, ki so potovali z ladjo, pa je 31. maja pripeljal znani dopisnik Prosvete Frank Česen. V skupini je bilo 48 potnikov, toda mejo pri Sežani je ta dan prestopilo le 35 rojakov, ker so se drugi med

*Vodja prve skupine,
upravnik Prosvete
Milan Medvešek,
se pristrčno pozdravlja
s starim prijateljem
pisateljem
Tonetom Seliškarjem
in podpredsednico
matice
Zimo Vrščajevo*

Foto: R. Ranfl

Del prve skupine ameriških izletnikov, ki so prispeli 28. maja

Foto: M. Zaplatil

potjo ustavili, da si pred obiskom rojstne domovine ogledajo malo tudi druge dežele.

V Sežani, prvi postaji na slovenskih tleh, so jih s toplo besedo in željami sprejeli predstavniki Slovenske izseljenske matice. V imenu glavnega odbora Slovenske izseljenske matice je rojake pozdravil Mitja Vošnjak. Sežanski šolarji pa so jim zapeli in prinesli cvetja.

Srečanje je seveda bilo nadvse pristrčno, kako bi pa tudi moglo biti drugače, če prideš po dolgih letih od daleč — domov med svoje! Skupinovodja Frank Česen je rekel, da so doživeli srečanje z domovino že sredi Italije. Neki možak je stopil v vagon in vprašal: Ste tukaj sami Slovenci? Domača beseda je potnike veselo presenetila. Ženske so zagnale krik: Smo že v Sloveniji. Doma smo, doma. Vse je drlo iz kupejev. Precej časa je trajalo, da jim je možak dopovedal: Ne, niste še doma. V Italiji ste. Jaz sem pa Slovenec. Moja mati je Slovenka in znam slovensko. In če slišim koga tako govoriti, sem ves srečen.

Tudi v Postojni je skupina doživela lep sprejem. Pozdravil jih je predsednik podružnice Slovenske izseljenske matice iz Postojne, oktet »Postojnski fantje« pa jim je zapel domače pesmi. Skupinovodja Fran Česen se je s toplimi besedami zahvalil za sprejem. Dejal je:

»Globoko smo ganjeni, da po dolgih letih odsotnosti spet stojimo na svobodni in z mučeniško krojo prepojeni jugoslovanski zemlji. Naše sanje, da vam v jeseni svojega življenja še enkrat stisnemo roko, so se uresničile. In ko bomo hodili po znanih poljih, gozdovih in planinah, bomo z župančičem vred ozkliknili: In hodil po zemlji sem naši in pil nje preleste.

Niso pa samo spomini, ki nas vežejo z domačimi kraji, temveč tudi velika sprememba, katero ste do-

živeli po vojni. Ta sprememba se odraža v načinu življenja in v ogromnem gospodarskem, socialnem in kulturnem napredku. Iz zaostale dežele, stoletja izkoriščane po tujcih, gradite moderno industrijsko in agrarno državo, v kateri bo za vse dovolj kruha. Za dosego tega cilja imate vse možnosti: prirodno bogastvo, pridne roke in določene načrte.

Mi, člani naše velike SNPJ in drugi napredni ameriški Slovenci, ki smo vam stali ob strani v najtežjih dneh vašega trpljenja in ki smo občudovali vašo vztrajnost in pogum v borbi proti sovražnikom, vam v tem prizadevanju želimo največji uspeh, srečo in blagostanje. Naj naš obisk še tesneje poveže odnose med ameriški Slovenci in svobodno rojstno domovino!«

Isti dan, 31. maja, so prispeli na zagrebško letališče tudi slovenski upokojenci iz Amerike. Skupino 44 izletnikov je vodil predsednik Kluba upokojencev iz Euclida Krist Stockel. Ob prihodu so izletnike pozdravili tajnik Slovenske izseljenske matice Albert Švagelj, tajnik Hrvatske izseljenske matice in predsednik Društva upokojencev Slovenije Albin Kovač. Skupinovodja Krist Stockel je povedal, da ima najstarejši izletnik v skupini že 87 let, najmlajši pa 62. Pri tem je pozabil omeniti najmlajšo potnico — 5-letno sorodnico rojakinje Anne Urbas malo Mileno, ki se je, kakor se je videlo, v družbi teh zrelih deklet in fantov prav odlično počutila. Ko je avtobus krenil po avtomobilski cesti proti Ljubljani, smo ugotovili, da so naši ameriški upokojenci, ne le še prav čvrsti, temveč tudi zelo živahni in veseli ljudje. Čeprav večina zadnjo noč ni kaj prida spala, se jim je kaj malo poznala utrujenost. Dobra volja je kar prekipela. Pomenek so oživljali spomini, ki so tipali za dolga desetletja nazaj in nestrpna pričakovanja

Nekaj izletnikov druge Prosvetne skupine, ki so 31. maja prisepli z ladjo. Slikani so na ladji, kjer so našim rojakom pripravili posebno pogostitev. Drugi od leve vodja skupine Frank Cesen s soprogo

na svidenje z dragimi, od katerih so bili ločeni toliko dolgih let...

Predsednik Društva upokojencev Slovenije je naše ameriške upokojence povabil na srečanje s slovenskimi upokojenci v njihovem domu v Kranju, kjer bodo zanje priredili piknik. Povabilo so z navdušenjem sprejeli.

V vseh treh skupinah smo se srečali z mnogimi znanci iz prejšnjih let. Številni izletniki pa so pripovedovali, da prihajajo prvič po dolgih desetletjih. Ob pogledu skozi okno so presenečeno vzdikali, se smehljali in obenem otirali solze. Vrnitev po dolgih letih je pač za vsakogar veliko, silno doživetje.

Skupaj z ličnim barvnim prospektom Ljubljane smo vsem razdelili vabila za izlete in razne prireditve, ki jih je letos zanje pripravila Slovenska izseljenska matica in njene podružnice. Seveda pojdejo na izlete, na prireditve, so dejali, saj so zato prišli, da vidijo čimveč. In 4. julija se zbero vsi na pikniku na Otočcu. Pridem, tudi če bo dež, čeprav bi celo prekle letele, se je vneto »zagvišal« eden izmed izletnikov.

In drugi načrti? smo jih vprašali. Odgovori so bili podobni, skoraj enaki. Najprej domov, domov. Hočem videti svoj rojstni kraj, svoje ljudi. Mnogi so še pripomnili, da gredo nekam v toplice, nekateri si že le tovanja v gorah, drugi ob morju, — pa saj še ne vedo, kakšne načrte so naredili domači. Treba se bo najprej pomeniti in skrbno razdeliti dragocene dneve. Vsak bo po svoje skušal kar najboljše izkoristiti tako dolgo pričakovane počitnice na domačih tleh. Tako je pa tudi prav.

Na oni strani

velike luže

raste

tretja generacija

ameriških Slovencev

M. RAZTRESEN

Avtobus je brzel proti Ljubljani. S hitrostjo osemdesetih kilometrov na uro je peljal z zagrebškega letališča prvo letošnjo skupino slovenskih izseljencev iz Združenih držav Amerike.

Sedel sem za bratoma Kržišnik. Po petdesetih letih sta to pot prišla prvič v svojo staro, dobro, lepo domovino, tisto domovino, ki ju je rodila, ki ju je naučila govoriti v slovenskem jeziku.

Mlajšemu je zdaj osemindeset let, kot mi je povedal najprej v angleščini, ko pa je opazil, da bi ga razumel tudi v slovenskem jeziku, se je takoj popravil in dejal:

»Veste, z leti človek pozabi jezik, pa četudi je njegov materini.«

Ni mu bilo do tega, da bi naslonil glavo na naslonjalo in zadremal. Morda je hotel preizkusiti svoje znanje slovenskega jezika, morebiti je hotel zvedeti, kaj je pri nas novega; ni izključeno, da je hotel pripovedovati o svoji novi domovini, o svojih otrocih in svojih vnukih, ki jih je pustil tam daleč onstran velike luže in ki doslej še niso videli dežele, iz katere je nekdanj, pred neznan- sko dolгими leti, pripotoval oče družine.

Pred nekaj leti je končal šole in napravil državni izpit. Zdaj je njegovo življenje boljše, kot je bilo nekoč moje in kot je bilo še pred nekaj leti njegovo.

Oči so mu žarele, kot bi zadel najvišji zadenek na loteriji, ko je listal po fotografijah, ki jih je prinesel s seboj iz Chicaga.

»Dobro govorite po slovensko,« sem ga pohvalil. »Sicer pa: materinega jezika človek menda nikoli ne more pozabiti.«

»Motite se,« me je prekinil. »Čeprav sva oba z ženo Slovenca, ne govorijo moji otroci najbolje naš jezik. Angleščino so govorili povsod: v šoli, z drugimi otroki, v trgovini pri nakupih in zdaj v službi. Slovenski jezik smo govorili le doma, pa še to ne vedno.«

Pokazal mi je fotografijo svojega sina in svojih vnukov. »Sprva se ni hotel učiti,« se je spominjal. »Delal je v avtomobilski industriji, v različnih tovarnah in v najrazličnejših podjetjih, prav tako, kot sem nekoč sam delal. Utrujen je ob večerih prihajal domov. Tedaj se je večkrat spomnil mojih besed: 'Uči se, fant, da ne boš tak revež, kot sem bil sam!'

Prihranil si je nekaj denarja in jaz sem mu ga posodil nekaj. 'Ko bom zaslužil, mnogo več zaslužil, kot dobim zdaj, ti bom vse vrnil,' je obljubljal. Vseeno, če mi tega ne bi rekel, kajti vesel, še več, srečen sem bil, ker se je sploh hotel učiti.

Seveda: to je že druga generacija, iz katere marsikdo še niti ni videl domovine svojega očeta in svoje matere. Skoraj vsakdo pa ima v načrtu tak obisk. Ne le zavoľo tega, da bi videl lepo deželo, temveč tudi zato, da bi spoznal njene prebivalce, njihove navade, da bi videl, kaj so napravili.

Potem je govoril o vnukih.

Ti najmlajši Slovenci z že popolnoma ameriškimi navadami imajo svoje slovenske klube, v katerih se pogovarjajo — v angleščini večinoma — o stari domovini svojih dedov, o njenih velikih močeh, o velikih delih Slovencev.

Nekaj ur poprej mi je pripovedoval nekdanji glavni urednik »Prosvete« Milan Medvešek v restavraciji zagrebškega letališča Pleso:

»Malo nas je Slovencev v Ameriki. Tako malo, da se popolnoma izgubimo v množici tamkajšnjih prebivalcev. Sicer pa: Američani so narod

narodov. Težavno bi bilo, če bi vsakdo govoril v svojem jeziku.

Bil sem eden izmed pionirjev, ki so pomagali graditi ameriško državo. Ponosen sem na to, kot so ponosni vsi Slovenci, ki so prišli v to deželo hkrati z menoj.

Vendar smo bili tedaj, ko smo prišli, ponosni tudi na to, da smo Slovenci, da govorimo slovenski jezik, da imamo svojo slovensko kulturo, da smo se izobraževali v slovenskih šolah.

Ustanavljali smo svoja društva, kjer smo govorili slovensko, kjer smo brali slovenske tekste, kjer smo se pogovarjali o tem, da bi pridobili v naše vrste čimveč rojakov, ki so si hoteli v Ameriki odrezati debelejši kos kruha, kot bi si ga lahko v stari domovini.

To počenjamo še dandanašnji, pa čeprav smo ostareli.«

Medveškova soproga Anne je že iz druge generacije. Njeni starši so bili Slovenci, ki so se preselili v Združene države, kjer se je rodila Anne. Slabo je znala govoriti naš jezik, ko se je poročila. Njen zakonski mož jo je uvedel v skrivnosti slovenskega jezika, tako da ga zdaj govori zelo lepo, seveda nekoliko z naglasom in v dolenskem dialektu, kakor jo je pač naučil njen mož.

»Najini dve hčerki, — ki sta pravzaprav že tretja generacija ameriških Slovencev in ki sta že pravi Američanki — sta eni izmed redkih deklet te starosti, ki znata slovenski jezik,« nam je povedala Anne Medvešek. Če ju učenje jezikov ne bi veselilo in če ju ne bi z možem spodbujala k učenju, se slovenščine prav gotovo ne bi naučili.«

Tretja generacija slovenskih Američanov je postala že čisto ameriška. Otroci večinoma obiskujejo šole, le malo je takih, ki bi fizično delali, kot so njihovi dedje in nekateri njihovi očetje. Tretja generacija govori angleški jezik prav tako dobro, kot ga govorijo otroci pravih Američanov. Njihove navade so popolnoma ameriške. Njihovo mišljenje prav tako. Njihovo izobraževanje in njihovo družabno življenje. Vendar imajo svoje klube v okviru SNPJ. V teh klubih se zbirajo bodoči zdravniki, pravniki, profesorji, inženirji. Prav malo je takih, ki so se odločili, da si bodo vse življenje služili kruh z delom svojih rok. Sami so prišli do tega, da je bolje tako, vendar so jih marsikdaj pripravili starši do učenja.

»Hoteli bi, da bi bili naši otroci in vnuki na boljšem, kot smo bili mi, ko smo prišli semkaj,« pravijo.

Tretja generacija ameriških Slovencev postaja že generacija pravih Američanov. In ker so podedovali po svojih starših in starih starših odprto glavo, se lepo uveljavljajo v ameriškem družbenem življenju.

Potres v okolici Ljubljane

V nedeljo 19. maja se je zamajala zemlja. Natanko ob 11. uri 8 sekund in 2 desetinki sekunde je bil potres, ki ga nismo občutili samo v Sloveniji, ampak tudi na Hrvaškem, v Trstu in Benetkah ter v sosednji Avstriji, predvsem na območju Gleichenberg.

Ampak najhuje je bilo v Sloveniji. Potresni sunek je bil tako močan, da so na seizmološki postaji v Ljubljani izpadla peresa iz ležajev potresomera. V observatoriju na Golovcu so strokovnjaki hitro ugotovili, da je bil potres sedme stopnje (to je na meji, ko ima potres že rušilno moč), in da je središče potresa v litijemskem bazenu, dobrih deset kilometrov pod zemljo. Zavaljo tega tudi učinek na površini ni bil tako močan. Šlo je za manjše premike tal, v tako imenovanem litijemskem prelomu na tektonski meji med različnimi kameninami. Zaradi podobnih premikov na vzhodnem robu Ljubljane smo čutili potres tudi šestega maja 1939. Zanimivo je, da je ljubljanski observatorij že dobro leto dni beležil lažje potresne sunke z epicentrom kakih 23 kilometrov vzhodno od Ljubljane.

Potres 19. maja se je gibal v smeri severno od Litije proti Hotiču, Krašnji, Lukovici, Kamniku in Gornjem gradu in razen precejšnjega preplaha povzročil tudi nekaj telesnih poškodb in precejšnjo materialno škodo. V Ljubljani so bile poškodovane starejše zgradbe, tako da so ljudje bežali iz hiš in se preplašeni zbirali na ulicah. Zaradi potresa se je v Ljubljani v Križevniški ulici 5 zrušil vrhnji del dimnika, v Komenškega ulici 26 pa se je podrl požarni zid. Najbolj je bila pri potresu prizadeta Litija in Šmartno pri Litiji. S streh so leteli dimniki in opeka, posamezne hiše pa so popokale. V dveh primerih so morali izseliti prebivalce, precej Litijčanov pa je prvo noč po potresu prespalo v vrtnih uticah, v parku in za Savo. Škodo cenijo na več kot sto milijonov dinarjev. V tovarni usnja v Šmartnem je počilo 150 šip, s šmarske cerkve je pometalo 250 opek, prav tako je razkrilo tudi sto let staro šolo v Šmartnem, v kateri so tudi počili oboki počez in so morali iz zgornjega nadstropja preseliti šolo v Zadržni dom.

Človeških žrtev na srečo ni bilo, poškodovanih pa je bilo nekaj oseb. Tako si je na primer Terezija Terbeža iz Šmarja dvakrat zlomila roko, ker je padla pred gasilskim domom, ko se je zamajala zemlja. Franc Kisovec iz Straže-Toplice

je prišel na obisk v Jevnico, ko pa je med potresom stekel iz hiše, ga je po hrbtu oplazil dimnik, ki je padel s strehe. Alojza Vidica iz Litije je oparila po nogi vrela juha, ki je ob potresu padla s štedilnika. Pred šmarsko cerkvijo je botri ob potresu padla iz naročja Kolečova punčka iz Ustij, ko so jo nesli h krstu. Takih in podobnih nesreč je bilo še več, toda najhuje je bila poškodovana triinpolletna Hajdeja Bastić iz litijske Dobrave. Na glavo ji je padla strešna opeka in povzročila hujši pretres možganov.

E. Hrausky

■ **Kobarid** — To ljubko naselje v dolini Soče pod mogočnim Krnom bo v kratkem dobilo 22 novih ležišč za tuje in domače turiste. Že letos bodo hotel »Zvezda« tako povečali, da bo lahko sprejel precej več gostov. Za prihodnje leto pa imajo v načrtu še steklen paviljon, ki bi ga postavili na vrtu. V paviljonu bi bilo prostora za 180 sedežev. Ogrevali bi ga s centralno kurjavo, tako da bi bil uporaben tudi pozimi.

■ **Ljutomer** — Radgonsko podjetje »Elrad«, ki slovi že po vsej državi zaradi svojih kvalitetnih televizijskih anten, je pred kratkim montiralo na hribu Kremenščak frekvenčni televizijski pretvornik, ki bo številnim lastnikom televizijskih sprejemnikov v Ljutomeru omogočil brezhiben sprejem.

Potres je v Sloveniji prizadejal za več kot sto milijonov škodo. Na sliki: v Litiji, ki je bila med najbolj prizadetimi kraji, popravljajo poškodovano hišo

■ **Ljubljana** — V »Litostroju« so pred kratkim sprejeli namesto 48-urnega 42-urni delovni teden, tako da bodo delali samo od ponedeljka do petka, v soboto in nedeljo pa so vsi delavci prosti. Ta sklep je sprejel centralni delavski svet po temeljitem preudarku in ga je dal tudi na referendum. Velika večina delavcev (nad 90 %) se je izjavila za takšno organizacijo dela (prosta sobota in nedelja), čeprav ta sklep ni bil lahek. Zaradi skrajšanega delovnega časa namreč proizvodnja ne sme biti niti malo ogrožena (letos bo podjetje ustvarilo proizvodnjo v vrednosti nad 14 milijard dinarjev). Tako je »Litostroj« prva tovarna v Jugoslaviji, ki je sprejela takšen delovni čas. Nedvomno pa bo primer »Litostroja« ohrabil še marsikatero drugo podjetje, saj tudi nova ustava računa s skrajšanjem delovnega časa na 42 ur tedensko.

Na Aškerčevi cesti so arheologi pred kratkim odkrili vrsto zanimivih in dragocenih najdb, o katerih sodijo, da so doslej najpomembnejše zgodovinske najdbe te vrste v Ljubljani. Gre za zelo dragocene freske iz prvega stoletja po našem štetju, ko so tu še živeli Rimljani v stari Emoni. Razen fresk so odkrili še več mozaikov in celo hipokaust — to je napravo za centralno ogrevanje, ki so jo že tudi poznali stari Rimljani. Arheologi so mnenja, da bi kazalo del Ljubljane med Aškerčevo in Rimsko cesto preurediti v muzej na prostem. To bi bila vsekakor za domače in tuje turiste precejšnja atrakcija, ker bi si lahko sredi mesta ogledali kar na prostem ostanke rimske naselbine Emone.

■ **Škofja Loka** — Kolektiv škofjeloške tovarne LTH (Loške tovarne hladilnikov) je sklenil, da bo s prostovoljnim delom uredil okolico svojih obratov. Porušili bodo nekaj starih barak, uredili ceste, zasejali travo in uredili parkirni prostor. Za ta dela bodo porabili okrog 5000 ur prostovoljnega dela.

■ **Brežice** — Na kopališču ob Krki so pred kratkim odprli obnovljeno gostišče »Grič«. Gostišče bo imelo stalno godbo, več čolnov za prevoz gostov čez Krko, seveda pa tudi slastne specialitete (ribe), ki jih je tod v Krki še dovolj. Občinski ljudski odbor v Brežicah pa je tudi dodelil lovski družini in turističnemu društvu večjo stavbo na Pišecah, ki jo zdaj preurejajo v lovski dom.

■ **Trebnje** — V Trebnjem bodo že letos dobili novo tovarno. Seveda ne gre za kako gigantsko tovarno, pač pa za manjši obrat, ki bo zaposlil nekaj desetih delavcev. Ljubljanska tovarna »Farmis« gradi v tem kraju svoj obrat za proizvodnjo farmacevtske embalaže. Železobetonska proizvodna hala bo dolga 45 in široka 20 m. V obratu bodo izdelovali vse vrste embalaže, ki jo potrebuje to veliko ljubljansko podjetje za svoje pro-

izvode. Ne smemo prezreti, da ima »Farmis« letos v planu proizvodnjo v vrednosti 8,4 milijarde dinarjev, v prihodnjih letih pa bo proizvodnja tega farmacevtskega kombinata prav gotovo presegla vrednost 10 milijard dinarjev.

■ **Maribor** — Mariborska tekstilna tovarna iz leta v leto povečuje svoj izvoz. Lani je ta kolektiv, ki je znan kot največji proizvajalec svile za podloge v Jugoslaviji, izvozil za 1,2 milijona dolarjev svojih izdelkov in tako kar podvojil svoj izvoz v primerjavi z letom 1961. MTT izvažal doslej kar v 18 držav, zlasti na azijska in afriška tržišča. Mariborska tekstilna tovarna se je uveljavila posebno s svojimi sateni in kvalitetnimi popelini. Letos pa v MTT računajo še na znatno večji izvoz kot lani. Začeli so prodirati celo na zahtevna evropska tržišča, kot je Švica, Nemčija, Francija itd. Računajo, da bodo letos izvozili za 2 milijona dolarjev svojih izdelkov.

■ **Cerklje** — Že letos bo Ljubljana dobila veliko, sodobno urejeno letališče. V Brnikih blizu Cerkelj pod Krvavcem gradi letos podjetje »Slovenija - ceste« s pospešenim tempom vzletno betonsko stezo, ki bo dolga 2.200 in široka 45 m. Če ne bo nepredvidenih zaprek, bodo prva reaktivna letala na tem letališču, oddaljenem od Ljubljane kakih 20 km (rekonstruirati bo treba še asfaltno cesto od Brnikov do Ljubljane), lahko pristajala že letošnjo jesen. Vsekakor bo ta objekt za Ljubljano in njen bodoči razvoj velika pridobitev, saj se bo tudi glavno mesto Slovenije lahko vključilo v omrežje sodobnega letalskega prometa.

Foto: D. Svabič

Motiv iz Nove Gorice

Dolnja Lendava. V ozadju stari grad grofov Banffy, kjer je sedaj osnovna šola za madžarsko narodnostno manjšino

■ **Tržič** — V gradbenem podjetju »Slovenija-cesta« imajo že vse pripravljeno, da začno letos poleti z zaključnimi deli pod Ljubeljem, kjer bo po programu letos dokončan predor pod Karavankami. Predor, ki je dolg ca. 1600 m, so začeli že med vojno graditi Nemci, vendar jih je konec vojne prehitel. Po vojni so nadaljevali z vrtnjem predora pod Karavankami tako na avstrijski kot na jugoslovanski strani, vendar so dela napredovala le počasi. Lani pa je bil predor, v katerem bo speljana moderna avtomobilska cesta, že toliko usposobljen, da ga bo mogoče povsem dograditi. Razen tega bo letos od predora, ki leži približno 1000 m visoko (pod prelazom Ljubelj), speljana še nova, moderna asfaltna cesta do Tržiča in naprej do ceste Ljubljana—Jesenice.

TUDI V POMURJU MODERNA TELEFONIJA

Jugoslavija se s svojimi telefonskimi napravami ne more preveč bahati, saj ima v tem precej klavern »rekord«: z 1.89 telefonskega priključka na 100 prebivalcev je Jugoslavija skoraj na »repu« evropske lestvice v razvitosti telefonije. To je seveda posledica stanja, ki smo ga prevzeli po vojni v telefoniji in razmeroma počasnega razvoja v prvih povojnih letih. Vendar pa se v zadnjem času stvari naglo popravljajo, zlasti Slovenija se hitro modernizira in se bo že v nekaj letih lahko s svojo telefonijo uvrstila ob stran visoko razvitih evropskih držav.

Pred leti je cela Gorenjska dobila prvo avtomatsko telefonsko centralo, ki je nadomestila starinski sistem telefonije z lokalnimi poštnimi centralami na ročno pozivanje. Gorenjski sta se lani priključili še dve področji: Primorska z avtomatsko centralo v Kopru in Dolenjska z novo avtomatsko telefonsko centralo v Novem me-

stu. Pred kratkim — točno 19. maja — so na slavnosten način vključili že četrto ATC — to-krat v Pomurju. Zdaj je še Murska Sobota dobila sodobno ATC, ki je v celoti izdelana doma — seveda v tovarni »Iskra«.

Nova avtomatska telefonska centrala ima trenutno 500 priključkov, v končni fazi pa jih bo lahko imela 2000. Zdaj grade še nove ATC v Ljutomeru (z 200 številkami), v Lendavi (200), Gornji Radgoni (100 številke) in Slatini Radenci (60 priključkov). Vse te centrale bodo dokončane že letos ali pa v prihodnjem letu. Tako bo že letos povezan med seboj dobršen del Pomurja in tudi z Mariborom preko avtomatskih central, ki omogočajo hitre, takojšnje telefonske povezave, brez zamudnega pozivanja poštne centrale in čakanja na zvezo.

V nekaj letih bodo po generalnem planu razvoja telefonije prišli na vrsto tudi drugi predeli (Zasavje, Koroška, Štajerska itd.) Slovenije. Takrat bo lastnik telefonskega aparata na primer v Dolnji Lendavi lahko direktno poklical katerokoli številko v Portorožu, Kranjski gori ali Črnomlju...

Foto: Jože Gal *Spomenik padlim v Slovenjem Gradcu*

VOLITVE + NAŠ PRAZNIK

Petinsedemdeset tisoč mladih Jugoslovanov je prvič volilo

Petek, dne 24. maja in nedelja 26. maja sta bila pomembna dneva naše dežele. Na volitvah odbornikov v občinske zbornice in zbornice delovnih skupnosti so jugoslovanski državljani z množično udeležbo izrekli svoj odločni »da« za še hitrejšo socialistično graditev dežele. Pri volitvah za občinske zbornice občinskih skupščin je glasovalo od 11.880.048 volivcev 10.794.601 državljanov tj. 90,86 odstotkov prebivalcev naše dežele.

V Sloveniji se je udeležilo volitev v občinske zbornice 92,1 odstotka prebivalcev, v zbornice delovnih skupnosti pa 93,7 odstotka, kar predstavlja doslej najbolj množično udeležbo na volitvah.

Volitve so povsod potekale zelo praznično. V mnogih krajih so na predvečer po gorah razžgali kresove. Kresovi so zagoreli na Učki, Velebitu, Kapeli in drugih vrhovih prelepe kvarnerke riviere, ki je imela že v maju obiske številnih turistov. Ti so z zanimanjem opazovali volivce, ki so se že v zgodnjih jutranjih urah zbirali pred okrašenimi volišči. Zlasti mladina je bila povsod med prvimi. Mladi volivci, ki so prvič volili, so prihajali na volišča s pesmijo, okrašeni z rdečimi nageljni.

Na mnogih voliščih so že v prvih jutranjih urah volili vsi volilni upravičenci. Med temi so bili zlasti industrijski kraji. V Sloveniji je bil na prvem mestu Hrastnik, ki so mu sledili: Zagorje, Trbovlje, Kočevje, Ajdovščina, Velenje, Jesenice, Sevnica, Maribor-Tabor, Lendava in drugi kraji. Z visoko udeležbo so se izkazale tudi občine v Slovenskem Primorju, zlasti Sežana, Nova Gorica, Koper itd.

V počastitev volitev za občinske skupščine so zaključili tudi številne delovne akcije. V Preševu v okraju Leskovac v Srbiji so zgradili vodovod, v Aleksincu so popravili številne ceste in preuredili več združenih domov.

Tretjega junija so se prvič sestale in konstituirale nove občinske skupščine in izvolile poslance za republiške in zvezno skupščino. Dva tedna kasneje — 16. junija, pa smo občani z glasovanjem potrdili izvolitev poslancev v republiški in zvezni zbor. Tako smo izvolili vse predstavniške organe in s tem odprli novo obdobje v razvoju naše samouprave.

V številnih večjih mestih naše dežele so bila prej velika predvolilna zborovanja, na katerih so govorili kandidati za poslance v zvezno skupščino. Ta zborovanja so se spremenila v mogočne manifestacije.

Nad dvesto tisoč ljudi iz bližnjih in daljnih krajev se je zbralo v praznično okrašeni Ljub-

ljani na veličastnem predvolilnem zborovanju, na katerem je govoril podpredsednik ZIS in poslanski kandidat za zvezni zbor zvezne skupščine Edvard Kardelj. Vse popoldne so se zlivale povorke z zastavami in okrašenimi gesli proti Trgu revolucije, kjer je bilo zborovanje.

Najbolj odločni v volilnih razpravah so bili mladi volivci: tisti, ki strežejo strojem v tovarnah, ki obdelujejo polja in tisti, ki v šolskih klopih še nabirajo znanje za življenje. Prav je tako, od mladih je odvisna naša bodočnost.

Mladi so volili predstavnike prav iz svojih vrst, ki najbolj poznajo njihove težave in ki se bodo najbolj odločno zavzeli za odstranitev le-teh. To trditev nam še bolj jasno predstavljajo številke: od vseh kandidatov je osem odstotkov takih, ki še niso dopolnili 25 let. Še veliko več je tistih, ki še niso prekorčili tridesetega leta.

In še en dokaz, da je Jugoslavija domovina mladih: v občinskih skupščinah je povprečna starost izvoljenih od 32 do 38 let, v Republiški skupščini zastopajo državljane poslanci s povprečno starostjo 36 let, v Zvezni ljudski skupščini pa 38 let. Med izvoljenimi je tudi veliko žena; v republiški in zvezni skupščini celo ena petina.

Volitve — to je bil še poseben praznik za 750 000 mladih Jugoslovanov, ki so v teh dneh prvič volili. 33 000 jih živi v Sloveniji. To so mladinci in mladinke, rojeni v najtežjih letih naše zgodovine, tisti, ki so že v prvih letih življenja občutili težo vojne. Ljudje, rojeni med razvalinami in na pogoriščih, med sovražnimi ofenzivami in ob eksplozijah granat. Rojeni v letu svobode, so prišli letos prvič na volitve. Kljub temu pa so doslej že veliko pripomogli pri graditvi lepšega življenja. Avtomobilska cesta, ki bo še letos povezala Ljubljano z Gevgelijo na grški meji, je delo njihovih rok. S svojim delom so dokazali, da jim lahko zaupamo, da imajo vso pravico upravljati in da mladost ni ovira za resno delo.

Po mnogih letih so volili tudi tisti, ki so doslej živeli daleč od domovine in so se vrnili. Volili so mornarji na dvajsetih jugoslovanskih ladjah, ki so bile v tem času na plovbi daleč od domovine; volili so ljudje na službenih potovanjih doma in v tujini.

Še enkrat lahko trdimo, da je Jugoslavija mlada država. Milijon in pol volivcev je prišlo šele do praga mladosti, polovica je v tistih letih, ko jim lahko še pravimo, da so mladi in prav v tem je bodočnost naše dežele.

Obisk pri madžarski mladini v Lendavi

Lendavski grad že stoletja resno strmi preko ravnine. To pomladno jutro pa je gledal nekako dobrohotno. V njem in okoli njega je kar vrelo mlado življenje. Zdaj je namreč tam osnovna šola 2.

V odmoru, ko sem ravno vstopil, je bilo vse kot pač v vseh šolah — mladostno in razigrano. Bila je le ena posebnost — otroci so govorili dva jezika. Pogovarjali so se vse križem. Ta je govoril slovenski, drugi mu je odgovarjal madžarski in narobe.

Ravnatelj šole tov. Banfi mi je prijazno pojasnil, da je pri njih dvojezični pouk organiziran že kar štiri leta. Posebne madžarske in slovenske šole so na dvojezičnem območju ukinili, ker so imele precej pomanjkljivosti. Največja je bila ta, da so se otroci obeh narodnosti med seboj premalo poznali. Na vprašanje, kako poteka pouk zdaj v praksi, se je tov. Banfi široko nasmehnil in povabil me je v eno izmed učilnic.

Bili so pravkar pri zgodovini. Učiteljica je predavala v slovenščini in nato nekoliko krajše madžarsko. Razgovarjala se je z učenci v obeh jezikih in ne glede na to ali so Slovenci ali Madžari, so ji učenci odgovarjali v jeziku, v katerem so bili vprašani. Pri naslednji uri je bilo nekoliko drugače. Predavanje je bilo madžarsko, povzetek pa slovenski. Izvedel sem, da je v prvem razredu osnovne šole pouk v slovenščini, a v drugem v madžarsčini. V višjih razredih sta jezika enakopravna. Otroci so se v tak način pouka že vživeli in so odnosi med njimi dobri. Tako se bodo tudi kasneje, ko bodo skupaj delali in upravljali, dobro razumeli.

Sprva je občutno manjkalo učiteljev. Zdaj je že boljše, ker je na učiteljsku v Murski Soboti madžarski oddelek, ki usposobi učitelje za dvojezično območje. V lendavski občini je takih šol 12 s sto petdesetimi učitelji. Obiskuje jih okoli 3700 učencev, od teh jih je madžarske narodnosti okoli 1200.

Nova ustava SFRJ je tako le uzakonila že obstoječe stanje ne le na področju šolstva, pač pa tudi v uradih, na sodiščih, v organih samoupravljanja, v delovnih organizacijah in drugje. Prav tako so vsi javni napisi, uradni akti kot npr. Ustava SR Slovenije, Statut občine Lendava in podobni v obeh jezikih.

Široka demokratičnost je močno pospešila razvoj kulturnih dejavnosti med narodno manjšino. Mladina in odrasli se najbolj zanimajo za drame v madžarsčini. Že to leto je bilo na tem področju kar sedem novih predstav. Z delom La-

szlója Fodorja: Dr. Szabo Juci so gostovali tudi v Slovenjem Gradcu in dosegli lep uspeh.

Pri odgovoru na vprašanje, s čim se učenci ukvarjajo pri izvenšolskem delu, je bil tov. Banfi kar v zadregi, kako bi začel, ko je teh dejavnosti cela vrsta. Naj bo dovolj, če jih samo naštejemo: dramski krožek, lutkovni krožek, folklorna skupina, radio-amaterski krožek, matematični krožek, šolsko športno društvo, biološki krožek, pevski zbor, šahovski krožek, modelarski krožek in šolska zadruga.

Posebej se je tov. Banfi zadržal pri problemu, kako in kam usmeriti mlade ljudi, ko končajo obvezno osemletno šolanje. Letos so priredili z učenci zadnjih razredov posebne razgovore. Učence usmerjajo v mehanizirano kmetijstvo in v industrijo, ki je v Lendavi precej razvita. Precej učencev bo šlo tudi v srednje šole. V ta namen bo strojni oddelek srednje tehniške šole, ki ga bodo ustanovili v Murski Soboti, in druge srednje šole dobile v novem šolskem letu dosti novih učencev.

Tudi izven šole se mladina madžarske narodnosti udeležuje v številnih krožkih. Zelo se zanima tudi za tehniko. Na sliki: Mladi radioamater Kiraly Jeno v šolskem radio klubu

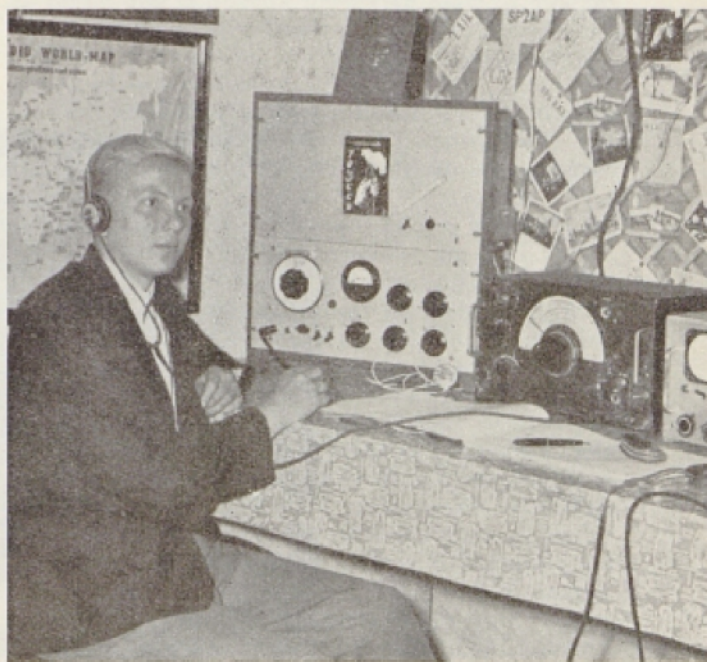

Foto: Stojan Kerbler

Končno je tu poletje, čas oddiha. Vabijo planine, morje in novi kraji. Vsak se odloči po svojih željah in možnostih. Večina naših mladih ljudi letuje ob morju. Ob vsej jadranski obali od tržaške meje pri Valdoltri, Debelem rtiču, Ankaranu, Piranu, ob istrski obali, vse do Poreča, Rovinja, Pulja in dalje v vseh lepih krajih Kvarnerskega zaliva in na otokih. Lani je v 76 obmorskih in 14 višinskih kolonijah v približno 250 izmenah letovalo več kot 15.000 mladine. Število letoviščarjev vsako leto narašča. Samo v Verudeli pri Puli letuje naenkrat do 1.500 ljudi.

Za letovanje skrbe vse družbene organizacije. Seznam krajev, kjer mladina letuje, je vsako leto večji. Nekateri pa imajo poseben užitek v potepanju — v počitnicah si ogledajo lepote domovine od Triglava do Beograda.

počitnice, počitnice ...

Foto: Stojan Kerbler

Foto: Danilo Moškotevc

Jugoslovanski košarkarji drugi na svetu

V začetku maja so naši košarkarji po vestnih pripravah odšli na daljno pot v Brazilijo. Čeprav je Jugoslavija v košarki druga evropska sila, pred tremi leti pa je na olimpijskem turnirju v Rimu osvojila šesto mesto, so naši igralci šli na pot z majhnimi upi. »Bil bi zelo velik uspeh, če bi osvojili peto ali šesto mesto na svetu,« so izjavili pred odhodom. Taka ocena je bila čisto realna, saj so vedeli, da jih v Braziliji čakajo težka srečanja s svetovnimi košarkarskimi velesilami kot so ZDA, svetovni prvak Brazilija, Sovjetska zveza in potem še žilavi nasprotniki kot so Francija, Italija in Portoriko.

Prvi nastop v zaključnem delu tekmovanja je odjeknil po vsem svetu. Naš nasprotnik je bilo izbrano moštvo ZDA, ki ga doslej še nismo premagali, saj veljajo Američani za eno najmočnejših ekip na svetu. Zgodilo se je to, česar ni nihče pričakoval: Jugoslavija je premagala ZDA. Uspeh, priborjen v zadnjih sekundah igre, je tem večji, če pomislimo na to, da so bili Američani pred tremi leti v Rimu olimpijski zmagovalci in so bivši svetovni prvaki. To je najdražja zmaga, ki so jo doslej izbojevali naši košarkarji. Zdaj na svetu ni več košarkarske reprezentance, ki ne bi vsaj enkrat klonila proti Jugoslaviji.

Potem so se vdali še Italijani in ko so se naši košarkarji pomerili s svetovnim prvakom Brazilijo, je bilo jasno, da nimajo od tega srečanja kaj pričakovati. Brazilci so igrali ob podpori 60 tisoč južnoameriških dlani, razen tega pa so šli v boj spočiti, saj kot domačini prvenstva niso igrali v predtekmovanju. To je bil prvi poraz Jugoslavije na svetovnem prvenstvu.

Zadnje vesti iz Brazilije so bile najbolj razveseljive. Francozi so morali na košarkarskem igrišču podpisati Jugoslovanom kapitulacijo, takrat pa je prišla na vrsto Sovjetska zveza, evropski prvak in naš zadnji ter najresnejši nasprotnik. Jugoslovani so v tej tekmi pokazali vse svoje znanje, trudili so se do zadnje sekunde, junak večera pa je bil Beograjecan Djurić. Zmaga nad Sovjetsko zvezo je bila krona jugoslovanskih nastopov na svetovnem prvenstvu. Jugoslovani so tako postali drugo najboljšo moštvo na svetu in če ne bi bilo prvenstvo ravno v Braziliji, bi morda bili danes svetovni prvaki. To je največji uspeh v zgodovini jugoslovanske košarke, zato je beseda CESTITAMO premalo.

Če bodo Jugoslovani čez štiri leta postali v Urugvajju svetovni prvaki, ne bo to noben čudež.

Ljubljčan Ivo Daneu je s svojo igro zaslovel po vsem svetu

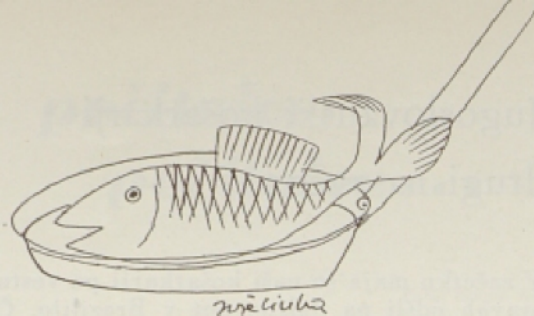
LOS BASQUETBOLISTAS YUGOSLAVOS SON LOS SEGUNDOS EN EL MUNDO

Hace poco, nuestros basquetbolistas participaron en el campeonato internacional celebrado en el Brasil. Pero a pesar de su excelente preparación no se fueron muy animados a este viaje tan largo. La razón de sus pocas esperanzas fue el lugar que ocuparon hace tres años en los juegos olímpicos de Roma. Entonces Yugoslavia, que es la segunda en Europa en basquetbol, ocupó el sexto lugar.

Pero ya las primeras noticias de Río de Janeiro fueron bastante más consoladoras de lo que esperábamos. Nuestros basquetbolistas progresaban de victoria en victoria. Triunfaron sobre los equipos de Puerto Rico, Japón y Perú. Al fin vencieron también el equipo de los E. E. U. U. de Norteamérica lo que fue su más grande victoria. Finalmente se midieron las fuerzas con el campeón mundial, el equipo del Brasil. Los jugadores brasileños fueron apoyados por 60 mil palmas de las manos latinoamericanas. Al campo vinieron descansados porque, siendo campeones, no tuvieron necesidad de jugar en los certámenes preliminares. Así sufrió Yugoslavia su primer y la última derrota en el campeonato mundial. Nuestros basquetbolistas vencieron en el encuentro con el equipo de la U. R. S. S. logrando ser los segundos en el mundo. Este fue el mayor éxito del basquetbol yugoslavo en su historia. Por esto es poco decir "LES FELICITAMOS".

Soška postrv

MILE PAVLIN

»Ribištvo je najbolj dolgočasno opravilo,« je dejala Marička, ki ji je Janez vztrajno ponujal vabo, da bi jo ujel in potegnil v zakonski stan. »Za vse na svetu ne bi sedela ves dan ob vodi in namakala trnek. Takole čakati, kdaj se bo kaki ribi zljubilo kljuniti v trnek...« je nadaljevala med smehom.

Zaman je Janez dokazoval, da so ribiči prišli na glas kot najbolj leni športniki po krivdi beličarjev, ki po ves dan zares presedijo ob vodi in učijo plavati črva. Zaman, da je lov na postrvi in lipane nekaj čisto drugega, da je to naporen šport, ki terja mnogo znanja pa tudi sile in vztrajnosti. Marička mu nikakor ni hotela verjeti.

Dokler ni zinila: »Rada bi te videla, kako naveličano sediš ob vodi in se jeziš na ribe, ki nočejo napraviti samomora in prijeti tvoje vabe.« Janez je popadel te besede kot lačna ščuka tolstega klena.

»Ha, rada bi me videla? To se lahko zgodi, če greš z menoj. Z avtom se odpeljeva čez Vršič v Trento. Soške postrvi so posebno lepe. Ob bokih rjavo lisaste kot marmor. Zrastejo tudi do meter dolžine...«

»Seveda, ribiči lažete,« je dejala Marička. Za predlog o izletu pa se je še kar hitro navdušila. Janez je bil že v devetih nebesih ob misli, kako se bo peljal z Maričko po lepi cesti. Samo to ga je skrbelo, kaj bo, če nič ne ujame. Za vse večne čase bi se osmešil, z njuno ljubeznijo ne bo nič.

Zmenila sta se za nedeljo zgodaj zjutraj. Marička poreče materi, da gre k teti na deželo, da ne bo nepotrebnega spraševanja in vpitja. Dobita se pri zadnji trolejbusni postaji v Šentvidu, da ju kdo ne bi videl, ko se bosta peljala skozi mesto.

Tisto noč Janez ni mogel kdove kaj spati. Zjutraj se je zbudil mnogo prezgodaj. V naglici je zmetal v avto ribiški pribor, že prej pripravljen. Maričko pa je moral precej dolgo čakati. Prišla je s trolejbusom, otovorjena z nahrbtnikom jedadce. Dobra gospodinja bo, si je mislil, ko tako skrbi zase. Potem sta brzela po gorenjski cesti, prehitevala druge avtomobile in se prijetno pomenkovala. Janezu se je mudilo. Računal je, da bo bolj verjetno kaj ujel, če bo dlje časa lovil.

Komaj je sonce pokukalo izza strmih trentarskih gora, je Janez že prvič vrgel umetno mušico v zeleno modre valove Soče. Obut v visoke gumijaste škornje je racal po debelih kamnih in produ. Voda mu je odnašala mivko izpod stopal. Nekajkrat je obupno zakrilil z rokami, ko se je ravno zadnji trenutek ujel, da ni štrbunknil v vodo. Da le ne bi bili kamni tako sluzasti...

Plezal je po skalah kot gams, se rinil skozi gosto grmovje, Marička pa za njim, upehana in opraskana. Janez pa je metal in metal mušico v vire, zatoke in tolmane. Kot zakleto, nič, nobenega prijema. Opoldne sta se podprla v senci košatega hrasta. Janezov obraz je bil mračen. Niti prijema. Marička pa je že vrtela jeziček in zbadala, zbadala...

Nič bolje ni bilo popoldne. Sonce je naglo tonilo za hribe, iz struge so začele vstajati meglice. Marička je naveličana zazdehala in se stresla, potem pa je oblekla toplo jopico.

»Nehaj že enkrat, saj ne bo nič. Imate že vse ribe preštete. Saj imam konservo sardin s seboj, če se želiš najesti rib...«

Janez jo je tolažil, se izmikal in obljuboval, da v mraku postrv najraje prime.

»Saj je že mrak. Pojdiva, da bova kmalu v Ljubljani, da me mama ne bo spraševala, kje sem se potepala.«

»Se desetkrat vržem, pa greva,« se je zaobljubil Janez in srce se mu je krčilo od ribiške užaljenosti. Da ravno danes nočejo ribe prijemati. Kadar pa je sam, jih komaj sproti meče nazaj v vodo. Naglo je zamenjal mušico in se lotil zadnjih desetih metov.

Eden, dva ... štiri, pet ... devet ...

Ko je mušica sedla na vodno gladino in zaplesala, se je nekaj temnega pognalo z dna. Voda je pljusnila. Janez se prvi hip niti zavedel ni, kaj se je zgodilo. Potem pa se je vrvica napela kot struna, palica se je upognila kot lok in voda zapenila kot mast, če kane vanjo kapljica vode. Janezu je srce zaigralo od sreče in ponosa. Da le ne bi bila majhna, da se le ne bi strgala in ušla, kot jih je že toliko. Potem bi se tolažil, da je bila pač majhna, ali pa tudi velika, da je strgala predvrnico. Komaj je še utegnil s premrlimi prsti odpreti kolesce na prosti tek. Vrvica je zavrtela kolesce, da je kar zažvižgalo.

»Janez, počasi,« si je prigovarjal od strasti razvneti ribič. »Če zdaj preveč potegneš, bo pokazala fige in izginila k ribjemu zobozdravniku. Mora pa biti velika mrcina, ko tako divja sem in tja po tolmunu ...«

Če se je za hipec ustavila, jo je Janez podražil s tem, da je zategnil vrvico. Ne boš mrcina počivala, si je mislil.

»Pojdiva! Zdaj si najmanj dvajsetkrat že vrgel,« je prigovarjala Marička.

»Počakaj!« Že se je hotel pohvaliti pa si je premislil. Lahko riba še uide in potem bi bila sramota še večja. Naj le bo presenečena ...

»Kar gori ob cesti me počakaj. Pridem za teboj,« ji je zaklical in Marička ga je rade volje ubogala.

Spodaj pri tolmunu pa se je nadaljeval boj med človekom in ribo. Minute so tekle. Nič ni kazalo, da je riba utrujena. Niti pokazati se ni hotela Janezu. Tiščala je v curek. Na cesti pa je Marička že začnjala Janeza dolžiti, da je figa mož, ki ne drži besede, da ni kavalir, ker jo pusti samo na cesti, da se bo prehladila, da jo zebe, da bo mama huda.

Bilo je že mračno. Končno je Janez potegnil plen bliže k bregu, na plitvino. Zdelo se mu je, da leži v vodi debelo poleno. Ni verjel svojim očem. Še huje ga je stresla ribiška mrzlica. Zdaj bi pa res bilo škoda, če bi ušla. Marička ob cesti, pa je že grozila, da bo ustavila prvi avto in se odpeljala sama proti Ljubljani.

Se zadnje sunke je dajala riba, opletala z repom in skušala uiti v globino. Toda sunki so bili blagi. Ko je vlekla, se je palica komaj še upogibala. Zdaj — zdaj se bo obrnila na hrbet in se

vdala v ribjo usodo. Koliko manjših od sebe je že požrla, zdaj jo bodo pa ljudje, ki so jo speljali z umetno muho, kosmičem kokošjega perja in svile ...

Pa je še enkrat šinila v globino. Kolesce je zapelo kot sirena. Nazaj jo je Janez vlekel kot star škorenj. Že je bila spet ob bregu. Obležala je na boku, potem pa se je obrnila, da se je zabelil njen trebuh. Ravno takrat je prišla Marička.

»To je pa že od sile. Točno pol ure te že čakam na cesti.«

»Raje pomagaj. Poprimi palico, da mi mrha zdaj ne uide. Ni treba, bom že sam ...« Zbal se je, da ne bi preveč potegnila in riba bi vesela odplavala po toku.

Z eno roko je prijel za palico, z drugo pa je v zamahu odprl podmetalko in jo porinil v vodo. Riba je bila tako utrujena, da se ni premikala. kmalu je tičala do polovice trebuha v mreži.

»Lej ga šmenta, kako si dolga,« je tiho rekel. Janez je sklenil, da jo bo kar vrgel iz vode. Posrečilo se mu je, da jo je zalučal na peščino. Planil je nanjo kot ris, preden bi se utegnila zvaliti nazaj k vodi. Zadnji trenutek. Nylonska vrvica se je utrjala pri trnku in riba je že začela opletati s telesom, da bi skočila v valove. Kar z rokami jo je vrgel še nekaj korakov dalje na prod.

»Zdaj sva pa skupaj!« je kriknil.

»Nikoli več ne grem s teboj, da veš ...« je dejala užaljeno Marička. Takoj potem pa: »Joj, kakšna riba. Pazi, da te ne ugrizne.«

Mnoge dežele poznajo baby beef iz Slovenije

TONE CUK

Dober streljaj severneje od Domžal je Črnelo. Ondi je v povojnih letih delovalo znano kmetijsko poskusno posestvo. Na njem so kmetijski strokovnjaki vzgojili več novih sort in si pridobili precej izkušenj. Pred leti pa so tu začeli graditi veliko farmo za mlado govedo. Gradili so hitro in že konec lanskega leta je tam stalo pet zaprtih in deset odprtih hlevov. V njih je hkrati 4000 telet. Na leto pa jih lahko spitajo okrog 4800.

Hlevi, zaprti s stenami z vseh štirih strani, so namenjeni mladim teletom, težkim do 200 kg. Vsa težja teleta pa odpeljejo v odprte hleve. Ti so kakih 300 metrov proč od zaprtih. Kraju pravijo Krčevina. Pogled nanje iz bližnjega gozda na hribčku, ki ga kaže tudi naša slika, je izredno lep. Polepšajo ga še zlasti zasnežene Kamniške planine tam zadaj in obsežni gozdovi vseskozi do Menine in Velike planine. Cesto med hlevi so tudi asfaltirali, da ne bi globoko blato oviralo prevoz krme, živali in dela sploh.

Farmo je zgradil ljubljanski agrokombinat, ki ga uvrščamo med največje slovenske kmetijske organizacije. Ker potrebujejo na njej veliko odstavljenih telet, jih kupujejo domala po vsej Sloveniji, predvsem pa od prekmurskih in dolenjskih kmetov. Vsaka pasma goveje živine za pitanje ni primerna. Najbolj ustreza simentalško (živali z belimi in svetlo rjavimi lisami) in sivo rjavo govedo. Prvo prevladuje na Štajerskem in v Prekmurju, drugo pa na Dolenjskem in Primorskem. Neprimerno za takšno pitanje pa je gorenjsko cikasto (z belimi in rdečimi lisami) govedo.

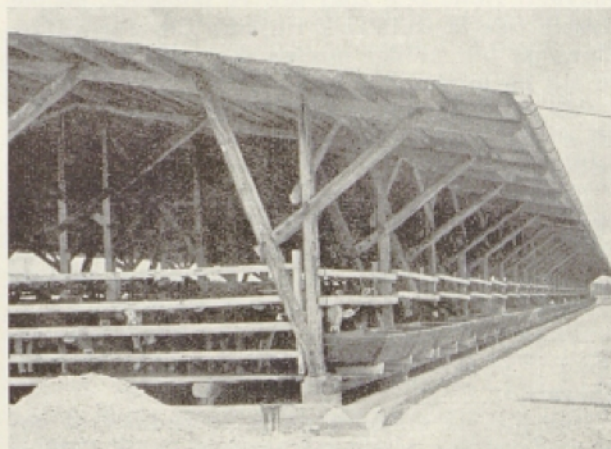
Čeprav so farmo dogradili šele lani decembra, pa so v prvih zgrajenih hlevih spitali precej

telet na težo 380 kg. Predlanskim so na primer prodali 2040 za baby beef spitanih telet, lani pa že 4882. Vse te živali so leta 1961 prirasle za 957.600 kg, a lani za okoli 1,8 milijona kg. Nakupljene so tehtale blizu 100 kg, vsak dan pa so pridobivale po 989 gramov mesa. Priraščanje se ni zmanjšalo niti v letošnji najhujši zimi, ko je temperatura padla celo na minus 24 stopinj Celzija in se ni živo srebro dvignilo nad ničlo skoraj mesec dni. Zato bodo za živali v pitanju tudi v prihodnje gradili cenene odprte hleve.

Kakih 15 kilometrov zahodno od Črnega, med Šmarno goro in Kranjem, v tako imenovani kranjski ravnini, gradi ta kombinat še eno tovrstno in še večjo farmo. V njej bodo na leto spitali celo 6000 telet. Blizu tamkajšnje vasi Smlednik že stoji osem hlevov, prav toliko pa jih bodo še zgradili do 29. nov. letos, ko naj bi farma začela obratovati s polno zmogljivostjo. V enem odprtem hlevu je lahko 450 neprivezanih telet.

Smledniška farma bo veliko modernejša od črnelske. Pri gradnji hlevov in farne upoštevajo

Odprt hlev z lesenim podom v smledniškem pitališču. V vsakem takem hlevu pitajo 450 telet Foto: Tone Cuk

Vse je bilo pozabljeno. Janez je kar pokal od ponosa.

»Petinosemdeset centimetrov. Skoraj bi bil meter prekratek. Pa s predvrstico 0,20. Če bi me kdo videl, bi prišel še v 'Ribiča'.«

Potem je poiskal trnek, zapet komaj za meter globoko v spodnji ustnici.

»Joj, pa komaj pol centimetra dolg trnek...« se je čudila Marička.

»Znati je treba,« je odvrnil Janez in se strokovnjaško nasmehnil.

Ko sta pozno ponoči prišla do njenega stanovanja, je gorela v njem še luč.

»Mama me čaka. Zdaj bo jo,« se je potožila Marička.

»Ali grem lahko s teboj. Opravičil bom tebe pa tudi sebe...«

»Pa pojdi.«

Janez je bil naslednji dan povabljen na kosilo.

Razumljivo je, da se je vsa zadeva končala s poroko. Kadar se je pozneje Janez hvalil s soško postrvjo, s svojo največjo uplenjeno ribo, so mu drugi ribiči med smehom govorili, da je Janez ugriznil v trnek isti dan kot postrv.

Marička pa nikoli ni bila huda na Janeza, kadar je šel loviti ribe, tako kot so mnoge druge žene. Še sama je hodila z njim in mu pomagala jemati ribe iz vode. Najraje pa jih je pekla na žerjavici kje blizu vode...

Farma za pitanje baby beef na Črnelem

Foto: Tone Cuk

namreč vse izkušnje, pridobljene v Črnelem. Tu so strokovnjaki večkrat ugotavljali, da nastil, povečini slama, zelo podražujejo pitanje. Lansko jesen in letos jo na primer plačujejo po 20 din kilogram. Da bi se tako velikim stroškom ognili, so v smledniških odprtih hlevih po zamislih strokovnjakov začeli graditi leseni pod. Posebne, osem centimetrov debele obžagane letve pričvrščajo tesarji meter nad zemljo tako, da je med njimi 4 cm praznega prostora. Skozenj pada gnoj in na letvah leže živali vedno v čistem.

Naslednja, še večja pridobitev, bo avtomatično krmljenje telet, ki ga uvajajo. V Črnelem krmi en oskrbovalec ali oskrbovalka 400–500 telet. Krma seveda ni zelena, pač pa suha, izde-

Sodobno urejeni hlevi omogočajo, da lahko oskrbuje 200 telet en sam delavec

Foto: Tone Cuk

lana v ljubljanski tovarni močnih krmil iz žita, oljnih in bučnih tropin, mesne in krvne moke, vitaminov, rudnin itd. Vsebuje torej vse sestavine, potrebne živali za hitro rast. Ker pa je treba dvakrat dnevno vsipavati v krmilna korita močna krmila in dajati teletom vodo za pitje, en oskrbovalec ne more nakrmiti več živali. Na smledniški farmi pa bo na enega človeka odpadlo kar okrog 2000 telet. Živali se bodo krmile same, prav tako se bodo tudi same napajale. V ta namen pripravljajo avtomatične krmilnike, v katere bodo lahko dali tri kubične metre krmil. Namestili jih bodo nad krmilna korita na vsaki strani odprtih hlevov. Vsak oddelek (boks) bo imel en krmilnik in 15 ali 16 živali iz oddelka bo po volji jemalo in jedlo krmila. Krmilnike bodo predvidoma morali polniti vsakih 10 dni. Vendar to delo ne bo opravil oskrbovalec živine. Iz tovarne bodo pripeljali z avtomobilom krmila in jih s puhalnikom potisnili v krmilnike.

Podobno bo z napajanjem. Po sredini hlevov grade korita. Vanje bo dotekala po vodovodnih ceveh voda. Tako imajo teleta na razpolago vodo na nasprotni strani krmilnega korita. Poskrbeli so tudi za to, da voda v vodovodnih ceveh pozimi ne bo zmrzovala. V ta namen so jih ovili z azbestno volno.

Smledniška farma ima tudi 280 ha zemljišč. Okrog 150 ha so jih pridobili s krčenjem okoliških manj rentabilnih gozdov. Na teh zemljiščih in v dograjenih hlevih, v katerih že pitajo 2200 telet, dela 48 delavcev in strokovnjakov. Med stroji imajo 10 traktorjev in štiri silosne ter žitne kombajne. Dva agronoma skrbita za prehrano živali, veterinar za njihovo zdravje, štirje kmetijski tehniki pa za nakup telet in za pridelovanje rastlin na njivah. Oskrbovalci živine zaslužijo mesečno 30–50 tisoč din, odvisno od prirasta telet.

Teleta, spitana s krmili na teh dveh farmah, dajejo najboljše meso. Pitance izvažajo v Italijo, Anglijo in nekatere druge države. Zadnje mesece jih je pa začela kupovati tudi ameriška vojska.

IVAN TAVČAR

Cvetje v jeseni

(Odlomek)

Jelovo brdo! Rávnó pod Blégošem tičí ta vasíca srédi rodovitne ravníne, kjér pridelúje prebivalstvo svóje življénjske potrebsčine. Césnja je glávno drevó in spomládi je krájina povíta z béliimi vénci. Túdi óreh je tú doma in sád njegóv sloví po vsém pogórju.

V tem pogórju sem prežível otróška léta, kàkor živí mláda ptíca v gnézdu. Z narávo skúpaj smo zrásli in éno smo se čútili z njó! Zatórej me síli vsè nazáj v rójstni svét in tjà me bo sílilo, doklèr me bódo nóge nosíle! Kàdar zópet prídem v rójstno krájino, me v hípu obdájó otróška léta. Vsi ti spomíni mrgolé pred dúšo, telésu pa je, kàkor bí se kopálo v bístri in okrepčeválni vódi.

Rávnó takó je bilò tísti dán, ko sem hòdil próti Jelóvem bédú. Mèhki spomíni so me objémali... Nad Lóvskim bédóm je pričél kázati svój obráz stári náš Blégoš, a tik njéga je čepèl okrogli Koprívník, ízza katérega se takó rádi privléčejo čfni obláki, da namóčijo pólje, kàdar je nájmanj tréba. Takrát je v ozádje stopíla Ljubljána in v strán so stopíle vsè skrbí, ki greníjo življénje po méstih.

Blossoms in Autumn

(A fragment)

IVAN TAVČAR

(1851, Poljane nad Skofjo Loko — 1923, Ljubljana) is a Slovenian writer and politician. He played an important role in Slovenian liberalism and was a realistic portrayal of rustic life and people. His description of Poljane landscape and its woods is pure poetry. His best works are

the story Blossoms in Autumn, a hymn to his native land and rural life, and the novel Chronicle of Visoko, a portrait of the life on two farms at Visoko at the time of the Thirty Years' War and after. He is buried at Visoko in Poljane Valley.

Jelovo brdo! Just at the foot of Blegoš is the little village amidst the fertile plain where people grow their necessities of life. Cherry is the main tree and, in the spring, the country is wrapped in white wreaths. Walnut, too, is a native here, and its fruit is famous in the highland.

In this highland, I spent my childhood as a young bird in its nest. We grew with nature feeling in harmony with it. That is why everything impels me to go back to my birthplace, is going to lure me there for as long as my legs can carry me. Whenever I come to my native place, I get enveloped in my childhood years. All these memories surge in my soul, and my body feels as though it bathed in clear, invigorating water.

Thus it was on the day when I was walking toward Jelovo brdo, enveloped in soft memories... Our old Blegoš emerged and showed its face above Lovsko brdo, and close to it, the round Koprivnik, from behind of which black clouds like emanating, soaking the fields when they need it least. Then Ljubljana remained in the background and all the worries which embitter life in towns stepped aside.

Translated by N. Vitorovič

Flores de otoño

(Fragmento)

IVAN TAVČAR

(1851, Poljane nad Skofjo Loko — 1923, Ljubljana) fué escritor y político, siendo una personalidad del liberalismo. — Narró en forma realista la vida del campo y sus gentes y también la naturaleza de Poljane y sus bosques convirtiéndose en su más expresivo descriptor. Sus mejores obras son las novelas «Cvetje v jeseni» (Flores de otoño), canción a su lar natal y a la vida campesina y «Visoška kronika» (Crónica de Visoko) en la que describe la vida de dos fincas durante los sucesos de la Guerra de los Treinta Años y los siguientes. Sus restos yacen sepultados en Visoko en el valle de Poljane. —

Jelovo brdo! Justo bajo del Blegoš se encuentra este pueblito en medio de una fértil llanura, donde la población recoge su sustento diario.

El cerezo es el principal árbol y en primavera la región queda envuelta en ramos blancos. También el nogal es del lugar y su fruto es conocido en toda la montaña.

En esas sierras viví mi niñez, como vive el pichonzuelo en su nido. Con la naturaleza crecimos juntos y nos sentimos ella y yo: uno solo. Por eso, todo me fuerza a volver al lugar donde nací, él me atraerá hasta que mis piernas me sostengan. Cuando vuelvo a mi tierra natal, me siento al instante cautivo por los recuerdos de mi infancia. Todos ellos se juntan en mi mente, y mi cuerpo se siente como bañado por un agua clara y milagrosa.

Igual sucedió aquel día, cuando caminaba hacia Jelovo brdo. Suaves recuerdos me abrazaban... Sobre el Lovsko brdo comenzó a mostrar su rostro viejo Blegoš, junto a él estaba acurrucado el rechoncho Koprivnik; detrás de él, muy frecuentemente se agrupan negros nubaronos, que remojan el campo cuando es menos necesario. Entonces me olvidé de Ljubljana y de todas las preocupaciones que amargan la vida en las ciudades.

Traducción: A. Gregorič

Fleurs en automne

(Extrait)

IVAN TAVČAR

(1851, Poljane nad Skofjo Loko — 1923, Ljubljana) est un écrivain slovène et un homme politique. Il fut une personnalité importante du libéralisme slovène. Il fut peintre réaliste de la vie paysanne et des paysans. Ses œuvres les plus belles sont le récit *Fleurs en automne*, un chant dédié à la contrée natale et à la paysannerie, et le roman *La chronique de Visoko*, tableau de la vie de deux fermes à Visoko avec les événements de la guerre de trente ans et après. Il est enterré à Visoko dans la vallée de Poljane.

Jelovo brdo! Ce hameau est blotti juste au pied du Blegoš au milieu de la plaine fertile, où la population produit ce qu'il lui faut pour vivre. Le cerisier est l'arbre principal et au printemps la région est enveloppée de blanches couronnes. Le noyer aussi est ici chez lui et son fruit est renommé dans toute la contrée montagnaise.

Dans cette contrée j'ai passé mes années d'enfance, comme un jeune oiseau vit dans son nid. Nous avons grandi ensemble avec la nature et nous nous sentions un avec elle! C'est pourquoi tout me pousse à revenir sur mon sol natal et j'y serai poussé tant que mes jambes me porteront! Quand je reviens dans ma contrée natale, mes années d'enfance m'entourent en un instant. Tous ces souvenirs fourmillent devant mon âme et mon corps se sent comme s'il se baignait dans une eau limpide et rafraîchissante.

C'était justement ainsi le jour où je marchais vers Jelovo brdo. De tendres souvenirs m'embrassaient... Au-dessus de Lovsko brdo, notre vieux Blegoš commença à montrer son visage, et juste à côté de lui était accroupi le Koprivnik arrondi, de

derrière lequel les nuages noirs aiment tant à arriver en se traînant, pour arroser les champs quand c'est le moins nécessaire. A ce moment-là, Ljubljana passa à l'arrière-plan et tous les soucis, qui rendent la vie amère dans les villes, se mirent à l'écart.

Traduit par V. Jesenik

Herbstblüten

(Ein Bruchstück)

IVAN TAVČAR

(1851, Poljane nad Skofjo Loko — 1923, Ljubljana) ist ein slowenischer Schriftsteller und Politiker. Er war eine bedeutende Persönlichkeit in der Zeit des slowenischen Liberalismus. Im realistischen Stil stellt er das Bauernleben und die Landleute dar. Malerisch schildert er die Natur im Tal von Poljane. Seine reifsten und künstlerisch kostbarsten Werke sind die Erzählung *Coetje v jeseni* (Herbstblüten) und der Roman *Visoška kronika* (Die Chronik von Visoko). Das erste ist ein Lobgesang an die heimatliche Landschaft und das Bauernleben, das zweite die Darstellung zweier Landgüter auf Visoko, einem Dorf in der Nähe von Poljane, auf dem Hintergrund des dreißigjährigen Krieges. Auf Visoko, im Tal von Poljane, liegt er begraben.

Jelovo brdo! Gerade unter dem Blegoš steckt dieses Dörfchen inmitten einer fruchtbaren Ebene, wo sich die Bevölkerung das für den Lebensunterhalt Nötige erwerben kann. Unter den Obstbäumen nimmt der Kirschbaum den ersten Rang ein und im Frühling ist die Landschaft wie von weißen Kränzen umschlungen. Auch der Nussbaum ist da heimisch und seine Frucht steht im ganzen Bergland in hohem Ansehen.

In diesem Bergland verlebte ich meine Kinderjahre, so wie der Jungvogel in seinem Nest lebt. Auf engste mit der Natur verknüpft, wuchsen wir auf und fühlten uns eins mit ihr! Deshalb drängt mich alles zurück in das Land, in dem ich geboren war, und diesem Drange werde ich nicht widerstehen können, solange mich meine Füße halten! Immer wenn ich in dieses Land zurückkehre, umfluten mich augenblicklich meine Kinderjahre. All die Erinnerungen drängen sich wimmelnd vor meine Seele, der Leib aber fühlt sich wie gebadet im klaren und erquickenden Wasser.

Gerade so war es an jenem Tag, als ich gegen Jelovo brdo schritt. Weiche Erinnerungen umkosten mich... Oberhalb Lovsko brdo tauchte unser alter Blegoš auf und trug uns sein Angesicht zur Schau und dicht an seiner Seite hockte der rundköpfige Koprivnik, hinter dem so gern schwarze Wolken heraufziehen, um die Felder einzuwässern, gerade wenn dies am wenigsten erwünscht ist. Damals rückte Ljubljana in den Hintergrund zurück, und alle Sorgen, durch die das Leben in der Stadt verbittert wird, muften weichen.

Übersetzt von Dora Vodnik

EXPLANATION OF THE TEXT

prazna beseda — an empty word
 krajina — borderland, landscape (painting);
 in names of some regions in Slovenia: Julijska krajina, Suha krajina, Bela krajina, etc.
 pokrajina — province, region, landscape
 eno smo čutili z njo — we felt oneness (in harmony) with it
 dokler me bodo noge nosile — as long as my legs can carry (support) me
 zopet, spet — again
 raván, ravní n. fem. — the plain
 ráven, rávni n. fem. — the level, a degree of height
 ráven, rávna, rávno adj. — level: level ground; straight: a straight road; flat: a flat roof.
 rávno adv. — ravno ob desetih: exactly at 10 o'clock; ravno zdaj: right now; ravno tam: right there;
 ravno prav: just right; ravno je prišel: he has just come.

ANOTACIONES AL TEXTO

Vasica: es diminutivo de **vas** (pueblo, aldea). El diminutivo del sustantivo femenino se forma en la mayoría de los casos, añadiendo al sustantivo que termina en consonante la desinencia **-ica** (vas-ica) y si termina en vocal, quitando ésta y añadiendo a la radical la desinencia del diminutivo (žena: žen-ica).

Raván — ravnína: ambas palabras significan llanura

ravén: nivel; ráven: llano, plano, igual; rávno: exactamente, precisamente

krajina, pokrajina: región, paisaje
 čutili eno: sentir lo mismo; eno smo čutili z njo: sentíamos lo mismo que ella

dokler me bodo noge nosile: hasta que me lleven los pies, hasta que pueda andar
 zopet, spet: dos acepciones iguales (de nuevo, otra vez)

stopiti v ozadje: pasar a segundo plano, quedarse en la sombra

v stran stopiti: apartarse, ponerse de lado
 rad: el término **rad**, tiene muchas acepciones, como ser: rad imeti: querer; gustar (una comida)

rad delam: me gusta trabajar
 rad te vidim: me gusta verte
 rad pride: gusta venir, suele llegar
 radi se privlečejo: suelen acercarse

EXPLICATION DU TEXTE

raván, ravnína — la plaine, un terrain plat.
 vasica (diminutif de *vás*: le village) — un petit village, un hameau.
 življenjske potrebe (pl.) — le nécessaire vital, ce qu'il faut pour vivre.

krajina, pokrajina — région, contrée, paysage
 češnja — la cerise, le cerisier — oreh — la noix, le noyer.

Généralement nous avons en slovène le même nom pour l'arbre fruitier et le fruit.

pogorje — la chaîne de montagnes, la contrée montagneuse.

ptič (m), ptica (f) — l'oiseau.
 in eno smo se čutili z njo — et un nous nous sentions avec elle.

torej — donc, par conséquent.
 zatorej — pour cela, pour cette raison, c'est pourquoi, par conséquent.

dokler me bodo noge nosile — tant que les jambes me porteront.

stari naš Blegoš — naš stari Blegoš — notre vieux Blegoš (le plus haut sommet — 1562 m — des hauteurs de Skofja Loka).

privleči se — arriver en trainant.

SPRACHLICHE BEMERKUNGEN ZUM TEXT

Raván, ravní, za ravnjó; ravnína (-e): Flachland, ebenes Land, Ebene

življenjska ráven: der Lebensstandard
 konferenca na najvišji rávni: Spitzenkonferenz.

ráven — eben, flach, gerade — nicht krumm;
 ravna črta — eine gerade Linie

ravno — eben, gerade, ausgerechnet; ravno ob 2h — gerade um 2h

ravno tam — eben dort; ravno zdaj — eben jetzt;
 ravno tako — geradeso

krajina — die Gegend, die Landschaft
 pokrájina — die Landschaft, der Landstrich, die Provinz; gorska pokrajina — das Bergland; pokrájinski slikar, krajinar — Landschaftsmaler

in eno smo se čutili z njo (z naravo): wir fühlten, daß wir auch ein Teil dieser Natur sind und zu ihr gehören

dokler me bodo noge nosile: solange ich werde noch gehen, mich bewegen können

zopet — wieder, nochmals; zopeten — abermalig.
 spét — wieder (in der Literatursprache gebräuchlich); spét in spét — einmal über das andere

PROSIM ZA VAŠ UČBENIK V ŠPANSČINI

RODNA GRUDA mi je zelo všeč, saj vsakdo v tujini rad prebere kaj zanimivega in vidi kakšne lepe slike iz rodnega kraja. Žena je posebno vesela, da ste izdali UČBENIK SLOVENSKEGA JEZIKA in prosim, da mi pošljete učbenik v španščini.

Pošiljam vam dve fotografiji iz doline Maskardii. Na prvi je jezero, ki je dolgo 50 km, približno na sredi jezera pa je otok v obliki srca. Voda je temno modra, obala pa je zaraščena z drevjem in bambusom tako, da je težko prehodna. Na drugi strani jezera vodi avtomobilska cesta pod Tronadorjem, ki ga vidite na drugi sliki. Ko utegnem, vam bom napisal še kaj več o teh zanimivih krajih. Lep pozdrav z najboljšimi željami za vaše uspehe

Herman Bacer iz Bariloche v Argentini

Jugoslovanske gledališke igre

Maja so bile v Novem Sadu osme jugoslovanske gledališke igre Sterijino pozorje. Ob otvoritvi so slovesno odprli razstavo »Miroslav Krleža na jugoslovanskih odrih«. O Miroslavu Krleži je govoril književnik Dušan Matić. Navzoča sta bila predsednik Izvršnega sveta Vojvodine Djurica Jojkić, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Josip Vidmar in mnogi drugi javni delavci iz vseh krajev države.

Na letošnjih jugoslovanskih gledaliških igrah je nastopilo enajst gledaliških ansamblov z enajstimi deli; od tega sedem sodobnih domačih dram, ena odrska adaptacija in tri drame Miroslava Krleže. Za najboljšo predstavo v celoti je bila razglašena odrska realizacija drame Miroslava Krleže »V agoniji«, ki jo je odigralo Slovensko narodno gledališče iz Ljubljane. Prihodnje leto nameravajo to predstavo uprizoriti na festivalu malih odrov v Sarajevu, kakor tudi na vseh naših gledališčih, kjer so možnosti za to.

Ob zaključku so podelili nagrade za najboljši dramski tekst, za uspešno odrsko adaptacijo in

Sava Severjeva

Stane Sever

za najboljšo režijo. Podelili so tudi pet nagrad za najboljše igralske stvaritve — od teh sta dve dobila člana ljubljanske Drame in sicer Sava Severjeva za vlogo Lavre v predstavi »V agoniji« in Stane Sever za vlogo barona Lambacha v isti predstavi. Igralka Sava Severjeva je prejela še nagrado Ljudske univerze v Novem Sadu.

PRVOMAJSKE NAGRADE ZDRUŽENJA DRAMSKIH UMETNIKOV SLOVENIJE:

Ob letošnjem 1. maju je Združenje dramskih umetnikov Slovenije že petič podelilo prvomajske nagrade.

Posebna komisija si je ogledala sedem predstav v Celju in Trstu. Nagrajeni so bili:

Miran Herzog, režiser Drame SNG v Mariboru, Branko Gombač, režiser Slovenskega ljudskega gledališča v Celju, Marjanca Krošl in Volodja Peer, igralca Slovenskega ljudskega gledališča v Celju; Modest Sancin in Jožko Lukež, igralca Slovenskega gledališča v Trstu. Slavko Strnad iz Celja pa je prejel pohvalo.

Prvomajske nagrade in pohvale naj bodo predvsem moralna spodbuda za nadaljnje vztrajno in požrtvovalno delo tistih gledaliških ustvarjalcev, ki delajo izven republiških središč.

RAZSTAVA BOŽIDARJA JAKCA O POTI
NA ZASEDANJE ANTIFASISTIČNOG VJECA
NARODNOG OSLOBODJENJA JUGOSLAVIJE:

V spominskem muzeju zgodovinskega zasedanja AVNOJ v Jajcu so sredi maja odprli likovno galerijo z razstavo slovenskega slikarja Božidarja Jakca.

Slikar je sam potoval s skupino slovenskih delegatov na zasedanje AVNOJ leta 1943 in je s svojo umetniško roko upodobil to pot. Na razstavi je devetdeset del, večinoma dokumentarnih slik z avnojske poti, nekaj pa je tudi druge partizanske grafike. Nekatere portrete slovenskih delegatov, ki so mu še manjkali, je Božidar Jakac izdelal posebej za to razstavo. Ob otvoritvi galerije v Jajcu je izšel poseben katalog s številnimi reprodukcijami, Jakčevimi zapiski ter uvodnim posvetilom Josipa Vidmarja.

RAZSTAVA AMERIŠKIH KNJIG
V LJUBLJANI

Maja je bila v Ljubljani razstava ameriških knjig z vseh področij ameriške civilizacije. Poleg knjig smo si lahko ogledali tudi revije: tehnične, strokovne z vseh področij znanosti, pa tudi poljudne.

Razstavo je pripravila ameriška ambasada v Beogradu za mesta: Novi Sad, Ljubljana, Skopje, Titograd in Sarajevo. Take prireditve so vseka-kor pomembne za mednarodno širjenje kulture.

SLOVENSKA FILHARMONIJA V CELOVCU:

V okviru redne kulturne izmenjave med Koroško in Slovenijo je gostoval v Celovcu orkester Slovenske filharmonije. V veliki dvorani Doma glasbe je priredil simfonični koncert pod vodstvom dirigenta Sama Hubada. Izvajali so dela Primoža Ramovša, Sergeja Rahmaninova in Petra Ijiča Čajkovskega. Kot solistka je sodelovala mlada pianistka Dubravka Tomšič. Publika, med katero so bili tudi številni koroški in naši visoki predstavniki, je izvajanje gostov nagra-dila z navdušenim ploskanjem.

Po koncertu je priredil deželni glavar Ferdinand Wedenig v reprezentančnih prostorih deželne vlade sprejem za umetnike in uradne goste iz Slovenije. Zahvalil se je orkestru Slovenske filharmonije za izreden užitek, ki so ga nudili poslušalcem s svojim izvajanjem.

Kulturno sodelovanje je pravzaprav najvišja oblika aktivne koeksistence dežel — nastop orkestra Slovenske filharmonije v Celovcu je po-noven dokaz za to.

V POLETNI TRAVI

je naslov pesniške zbirke, ki jo je Cankarjeva založba izdala (uredil Drago Šega) ob petdesetletnici slovenskega pesnika Mateja Bora. Pesmi so izbrane iz vseh dosedanjih njegovih pesniških zbirk: Previharimo viharje, Pesmi, Bele vode, Bršljan nad jezom, Sled naših senc in Srače sodišče.

O Mateju Boru smo po vojni rekli, da je pesnik borbe, ki se je z vso mlado silo zagnal v boj za svobodo, pisal in se bil. Njegove partizanske pesmi so vihraje, ognjevite in marsikatera je postala tako rekoč ljudska last. Upor in vera v svobodo, ki sta živela v slednjem pravem Slovencu, sta v njih dobila svoj izraz.

Nekaj let kasneje smo rekli o Boru, da je tih pesnik, globok, nevsiljiv izpovedovalec svojih čustev in misli.

Danes pa lahko rečemo, da je Matej Bor čustveno in miselno eden naših najmočnejših pesnikov.

V njegove pesmi se še često vračajo motivi iz vojne, a ne več zato, da bi podžigali v ljudeh upor, pač pa da bi izpovedovali, kako je bilo. Pesmi o otrocih, ki so jih iztrgali staršem in odpeljali v neznano, o materi, ki išče sina, padlega partizana, o kurirju, ki mu je bilo šestnajst let, ko je padel, o ljubi, ki so jo ubili, so najžlahtnejše balade, kar jih imamo Slovenci iz grozot pretekle vojne, če ne najlepše v slovenski literaturi sploh.

Potem so tu Borove ljubezenske pesmi, tople in strastno šepetajoče kot morje, ki so ga polne. V njih je obala, kjer čaka na ljubo, je ekvinokcij, ki vali temno vodo po kanalih, starka, ki nabira ob morju suhljad, in pesnik s svojo ljubo.

Posebej se moramo ustaviti ob ciklu pesmi z bolečo sodobno vsebino »Sel je popotnik skozi atomski vek« (Tri pesmi iz cikla so bile prevedene in objavljene v knjigi An Anthology of Modern Yugoslav Poetry in ena tudi v Review ob poročilu o knjigi), kjer pesnik prizadeto in vendar razčlenjujoče opeva človeka dvajsetega veka, kako blodi po asfaltu, mimo bobnečih strojev, skozi radioaktiven dež in išče zelenja in sreče, ker mu v prsih še bije srce.

Matej Bor piše tudi otroške pesmi, tako drobne kot je jamica v otroški bradi ali bleščeče kot perje pisane ptice na soncu. In odrska dela! Menda ga ni našega človeka, ki ne bi poznal njegovih medvojnih Raztrgancev, Težke ure, Vrnitve Blažonovih. Pa tudi v novjšem času zasledimo na odrih njegova dela kot so Vesolje v akvariju ali Pajčolan iz mesečine.

Za zaključek samo še drobna misel: V delih Mateja Bora je našla naša sedanja stvarnost svoj umetniški obraz.

MATEJ BOR

A WANDERER WENT THROUGH THE ATOM AGE

*A wanderer went through the atom age
and from a height
looked down —
where the atom age lay —
all around,
as far as the eye could reach
concrete and iron, —
iron and concrete,
all possible shapes
throwing long, immovable shadows
from neon lights across time.
The wanderer looked,
and at the thought
of how superfluous his heart was
amidst all this,
he shed a tear.*

*The tear fell upon the ground,
and a little bird that stood there drank it,
and having drunk it, said: »Your tear is bitter.«
»I know«.
»Why is it so bitter?«
But even before the wanderer could say
his usual »don't know« —
the bird was dead.
He picked him up
and took him down to where the atom age lay
to bury him.
But in vain:
all around concrete and iron,
iron and concrete,
and not enough earth bearing birds and flowers,
for even a bird's grave,
with a flower planted upon it.*

Ob 4. juliju

DNEVU BORCA

PETER LEVEC

Elegija

*Tiho od nas ste odšli,
tovariši, v noč — brez povratka.
V prsih teži me bolest
v nemem spominu na vas.
Sémena zlata čez plan
razveljeli ste v setvah jesenskih,
tiho potem ste odšli,
niste čakali plodov.
Težka je gruda sedaj
v mamljivi vročici zorenja,
bukovo listje v temi,
resje krvavo cvetè:
Sonce pekoče žari —
svobodna je naša dežela.
Kje ste tovariši zdaj?
Iščem vas v sencah lesov,
čakam vas sredi poljan
v žareči opoldanski uri,
čakam vas v slutnjah noči,
čakam vas v svitanju dne.
Zarje krvave plamtè
nad toplo, svobodno poljano.
V miren poletni večer
v vasi žanjice pojó.*

Marko Suštaršič: Tihožitje, Olje 1955

Naši umetniki

Marko Suštaršič

LUC MENAŠE

Slikar Marko Suštaršič se je rodil 13. novembra 1927 v Cerknici v učiteljevi družini, bil v zadnji vojni ranjen na sremski fronti, končal po osvoboditvi gimnazijo v Celju in Akademijo upodablajočih umetnosti v Ljubljani ter kasneje obiskoval še specialko za zidno slikarstvo. Učil je zapovrstjo na gimnaziji, nižji gimnaziji in (od leta 1955) na osnovni šoli. Od leta 1961 dalje je prejel številne nagrade, takó I. nagrado za slikarstvo na reškem salonu, eno izmed šestih nagrad za slikarstvo na mednarodnem bienalu v Parizu, I. nagrado za slikarstvo na beograjski razstavi »NOB v delih likovnih umetnikov Jugoslavije« in nagrado Prešernovega sklada, razstavljal je samostojno v Ljubljani, na Reki in v Zagrebu, z drugimi slovenskimi in jugoslovanskimi umetniki na številnih reprezentativnih razstavah doma in v tujini od Tokia do Rima in od Aleksandrije do Stockholma, letos pa zastopa Jugoslavijo na mednarodnem bienalu v Sao Paulu v Braziliji.

Marko Suštaršič: Pokrajina in pohištvo, Olje 1960. Klišé je last uredništva Likovne revije

Umetniki niso niti najbolj osebni ljudje med nami niti največ ne sanjajo — vsi imajo domišljijo in raznovrstne predstave — a umetniki v razloček z nami svojih sanj in želja ne pozabljajo in tudi ne trošijo za vsakdanjo rabo, ampak jih (s tistim trdim delom in bojem, ki jima pravimo iskanje resnice in odkrivanje sebe in svojega razmerja do sveta) ohranjajo, čistijo in posredujejo drugim. Naj so pota, ki jih ubirajo, še tako različna od tistih, po katerih hodijo znanstveniki, v nečem nas umetniška ostvaritev podobno obogati kot delo izumiteljev in raziskovalcev: skrite resnice prihajajo na dan, naključja se uzakonijo, protislovja podpirajo in krhka minljivost dobiva trajne oblike.

Tudi Šuštaršič nam iz brezbrežnega sveta, ki ga doživlja, ki mu sluti preteklost in prihodnost, lušči miniaturno, enostransko pa kljub temu verno podobo življenja, v kateri je takó kot v vsaki resničnosti, mnogo pomembnih podrobnosti in samó navideznih nasprotij: ploskve so hkrati prostori, oblike so znamenja, lutke ljudje, barvni sestav je napev in podoba izpoved. In obratno. Gladka platna so tihi vrtovi, v katerih vsi ljubimci tega sveta doživljajo slast gledanja, véliko in obenem tiho razkazovanje čustev in občutij. To je umetnost: občutljivost, ki doživlja druga telesa kot svoj lastni jaz. A taki so tudi vsi predmeti: vsi so igrače, ki se z njimi igrajo otroci, jim dajejo nova imena in jih ljubkujejo, igrače, ki ob tem ljubkovanju oživljajo in naposled tudi sáme spregovoré.

Evropska umetnost je od Giotta sem vedno bolj zavestno gojila to »omiko gledanja«. Če so v stvarnosti vsékdar gledali in se spogledovali samó ljudje in živali, so nas iz človeških upodobitev najprej zrlí bogovi, nato ljudje, pozneje tudi predmeti in naposled sáme oživljene oblike in barve. Gledanje je postalo dejavno in trpno hkrati: umetnik, ki gleda, vidi tudi samega sebe, in isto se dogaja tudi s stvarmi, ki jih je upodobil. Kdor vse to občuti s sveto grozo, a vseeno ne odjenja, kdor občuti to čudovito dediščino človeških spoznanj, je zelo star in zelo mlad, ponižen pred lepoto kot vernik pred bogom in pogumen kot puntar, ki se tedaj, ko je spoznal svoj prav, drzne meriti z vsemi oblastmi in kršiti vse zastarele zakone. Vse te vélike reči se dogajajo tudi tam, kjer gre na videz samó za šepetanje majhnih človeških skrivnosti: kadar nekdo tako ljubi ljudi in življenje, da malikuje tudi drobne predmete, ki so jim ti ljudje in to življenje vtisnili svoje sledove, kadar Marko Šuštaršič pobožno razpostavlja svoje igračke, prižiga svetilke za sestanke neznanih zaljublencev, vtika cvetje v sramežljive vaze, ga pohotno trosi z neba in se sramežljivo skriva za zavese — na poljanah, ki so prisrčne sobice, v skrivnostno tujih in domačih paradižih, kjer so dovoljene vse ljubezni.

ANTON MELIK

Slovenija

(druga predelana izdaja)

Kot pravi avtor v predgovoru, je prva izdaja proga dela SLOVENIJE izšla pred 27 leti. Že je premišljal, da bi vse napisal na novo, potem pa se je odločil, da bo raje staro dopolnil in korigiral: dodal morebitne zemljepisne spremembe in seveda temeljito predelal in dopolnil gospodarski del.

Tako je pred nami, lahko bi rekli, nova knjiga, ki smo jo zelo pogrešali. Tiste, ki smo doma, bo poučila o lepotah, značilnostih, prednostih in pomanjkljivostih dežele, v kateri živimo; tistim, ki so po svetu, pa bo prinesla kos doma. Ne samo kos, kar ves dom, opisan, slikan, razčlenjen. Svoj domači kraj boste našli v knjigi, pa tudi znanstveno razlago, zakaj so za vašo hišo na krasu tiste čudne kotanje; drugemu bo knjiga spet povedala, zakaj v njegovi domači dolini ne uspeva trta; tretji bo izvedel, zakaj so v njegovem rojstnem kraju strehe tako strme; četrti, kako rastejo v njegovi dolini nove tovarne in naselja in spet naslednji, koliko se je povečalo prebivalstvo v njegovem rodnem mestu. Besede dopolnjujejo slike in slike dopolnjujejo besede. Mirno pripovedovanje je že zato toplo in zaželeno, ker govori o Sloveniji. Vsak bo lahko našel svoj kos domače dežele, ki jo obravnava Anton Melik z veliko prizadevnostjo.

Čeprav je avtor znan in priznan, saj je celo član predsedstva akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, se bo vendar morda kakšnemu velikemu rodooljubu zdelo, da je pozabil povedati, kako je nastala njemu tako ljuba strmina za njegovo domačo hišo. Seveda, rojak je najboljši poznavalec svojega kraja, vsaj površinski poznavalec, da ne govorimo o strokovnih rečeh.

Knjiga ima 617 strani in je opremljena z 216 slikovnimi prilogami. Obravnava: Površje Slovenije, podnebje in vodne razmere, rastje in živali na našem ozemlju, potek poselitve demogeografske razmere (narodna sestava, selitve, Slovenci izven meja SFRJ), gospodarstvo Slovenije in naselja. Izdala jo je Slovenska Matica za leto 1963.

UMRL JE PROFESOR ANTON SOVRE:

Najboljši prevajalec del antične dediščine nas je zapustil povsem nepričakovano. Po vojni je izšlo sedemnajst knjig njegovih prevodov — vsako leto ena. Tudi za leto 1963 je že pripravljena osemnajsta in čaka, da jo natisnemo. Tako smo bili vajeni ali bolje razvajeni ob lepoti in moči njegovega prevajalskega ustvarjanja, da ni nihče pomislil na konec.

Pesnik, njegovi dve zbirki in nagradi

B. S.

Pesniška beseda je sredstvo za sporazumevanje med ljudmi, za odkrivanje drobnih, morda do včeraj nepomembnih resnic in za spoznavanje človeka takega, kakršen je.

Besedne in miselne prisposodobе, duhoviti prebliski in nenaključne izpovedi, zapisane v ustvarjalni vročici ali po zrelih premišljevanjih — vse to je lahko odraz pesnikove ustvarjalne moči in zaverovanosti v lepoto, vse to je lahko odnos ustvarjalčevega odnosa do sveta, v katerem se dobro prepleta z zlom in kjer se nenehno bije boj za pravičnejše življenje.

Belokranjec Lojze Krakar se je po trinajstih letih (leta 1949 je izdal svojo prvo pesniško zbirko »V vzponu mladosti«) ponovno predstavil bralcem. Konec leta 1962 je izšla pri Mladinski založbi otroška pesniška zbirka »Sonce v knjigi«, pri Cankarjevi založbi pa zbirka pesmi z naslovom »Cvet pelina«.

Z njima se je avtor predstavil kot zrel otroški kramljalec na eni strani, na drugi pa kot človek, ki je preživel toliko krutega, da lahko pusti za seboj človeško izpoved trajnejše vrednosti.

Pesnik je že vrsto let objavljал po otroških revijah in časopisnih prilogah za otroke vedre otroške verze in med nje trosil sonce, mnogo sonca. Zdaj ga je vnesel v knjigo in zanjo prejel letošnjo Levstikovo nagrado, ki jo podeljuje založba Mladinska knjiga za najboljše mladinsko leposlovje.

Če je v prvi knjigi mnogo sonca, ga je zato v drugi zelo malo, skoraj nič. Njegova zadnja pesniška zbirka, namenjena »odraslim otrokom«, je sestavljena iz grenkih spominov na mladost, ki je bila med vojno obdana z oszwieńcimsko žico... Tu je že znana, človeško občutena pesem »Auschwitz« in ciklus pesmi, kot protest na vse, kar je človeka izenačilo s pepelom in ničnostjo in kar se ne sme več ponoviti niti posamezniku niti narodom. (Strahoto nemških taborišč, ki so vsebina mnogih njegovih pesmi, je pesnik posebej obdelal v knjigi »Od tod so bežale še ptice«, ki jo je slikovno opremil Milan Kumar.)

Lojze Krakar pa v svojih pesmih ni samo izpovedovalec preteklega časa in dogodkov v njem, marveč je z ostrimi očmi in pogledom zajezil med svoje verze tudi tekočo sodobnost. Svet je pogledal skozi satirična očala in za hip podvomil v človeka, samo za hip, kakor to delajo umetniki, ki iščejo človeka in ne zgubljajo vere vanj...

Zato je pesnik prejel tudi za to zbirko nagrado in priznanje... Dobil je nagrado Prešernovega sklada za leto 1962.

LOJZE KRAKAR

Hčerki za četrtni rojstni dan

*Ker veš že, koliko je dve in dve
in da je zmeraj za četrtkom petek,
da polž namesto rok ima roge,
da od strahu se zajčku viha repek,
da velik zraste le, kdor vse poje
in da ni vsak dan v koledarju svetek,
boš stara jutri štiri leta že,
že štiri leta, ti moj majski cvetek.*

*Bojim se, da me kmalu uloviš,
saj se mogoče res lahko primeri,
da me čez leta za seboj pustiš,
če urna boš, kot si bila ta štiri.
Zato želim ti najprej prav potihem:
le bolj počasi, drobni srček moj!
Jaz sem že ves potan in komaj diham,
ker ti prehitro tečeš za menoj.*

*Vse drugo pa želim ti, kar si sama:
da sonce bi sijalo slednji dan,
da ne bi nikdar se jezila mama
in tebe nikdar vzel noben cigan.
Da bi še dolgo, dolgo se igrala
in nikdar ne bi pala prehudo,
da rožic bi še zvrhan koš nabrala
te lepe dneve zdaj, dokler cveto.*

...iz zbirke CVET PELINA
(Cankarjeva založba v Lj. 1962)

Andrejevo darilo

Vsak je drugačne barve. Hladni dnevi so modri, čisto zimski dnevi so beli, spomladanski so rožnati, vroči poletni dnevi so rumeni, vetrovni dnevi pa so svetlo zeleni. Samo deževni dnevi so sivi in še mokri povrhu.

Barve dneva je Andrej opazoval vsako jutro skozi okno, potem, ko je mama odšla v službo. Zaprla je vrata za seboj in tako je ostal sam. Poležal je še v postelji in gledal v okno.

Današnji dan bo rumen. Samo nebo bo modro, je videl Andrej.

Naj me to modro nebo, dokler je še vsaj malo hladno, pokrije, da bom še zaspal, si je želel Andrej in že zaprl oči in res zaspal.

Sladko jutranje spanje pa je bilo kratko. Zbudilo ga je toplo poletno sonce. Andrej se je pretegnil, zazelhal in vzdihnil:

Uh, kako bo danes vroče! Čisto rumen dan je. V takem vročem rumenem dnevu je težko pisati domačo nalogo, težko je pospraviti posteljo, težko je pomiti posodo, še vstati je težko. Uh, kako je vroče!

Andrej je vendar vstal in zbežal iz pretople sobe na vrt, v senco pod drevjem. Ogledoval si je vrt, kako je v tem rumenem dnevu še vedno zelen in hladen, poslušal je ptiče, kako se kregajo za sadje po drevju. Gledal je na sosedov vrt, kje so še drugi otroci in potem videl v oknu domače hiše, kako pospravlja Jelka svojo posteljo.

Uh, kako je vroče! Ampak deklice delajo tudi takrat, ko je vroče.

Vroče, vroče, vroče, je ponavljal, mislil pa na čisto nekaj drugega. Spomnil se je na rožo, ki mu jo je spomladi dala mama za rojstni dan. Ni je zalival. Mogoče jo je zalivala mama? Ona ima veliko rož. Šel je in poiskal med njenimi rožami na oknih svojo. Težko jo je prepoznal, ker je medtem zrasla, se razširila in razcvetela. Imela je dva lepa cvetova na dveh dolgih peceljih. Videti je bila, kakor da se hoče razpoloviti. Sploh se mu je zdelo, da sta to zdaj dve roži in obe sta enako lepi.

Dve roži. Komu naj to pove?

Imel je eno rožo, zdaj ima pa dve.

Jelka, Jelka! je poklical sosedovo deklico. Pogledj, dve roži imam in eno dam lahko tebi.

Odšla sta na vrt, razdelila rožo in jo presadila v dva lončka. Dobro sta vsak svojo nežno rožo zalila.

Si vesela, ker sem ti dal rožo, je Andrej vprašal Jelko.

Seveda, kar na lepem si mi jo dal. Mucke pa mi nisi hotel dati, čeprav si imel tri in zajčka mi tudi nisi hotel dati in ne steklene frnikule, mu je Jelka odgovorila.

Ampak rožo sem ti dal, kar takoj sem ti jo dal in še dolgo bo cvetela.

Uh, kako je vroče! je še rekel, potem pa sedel na kolo in se odpeljal na cesto, ljudem nasproti. Kogar je poznal, vsakemu je povedal:

Jaz sem pa dal Jelki rožo.

Na koncu je povedal to še svoji mami, ko je prišla iz službe. Pogledala ga je in videla, da je današnji rumeni dan za Andreja poln rož. Še rumeno sonce na nebu je roža in Jelka jo zaliva.

Mama je še videla, kako je Andrejevo darilo velika radost, kako je široko razcvetela roža v njegovem srcu in kako je to njegova najlepša domača naloga.

Nova jugoslovanska ustava je vsestransko zaščitila narodnostne pravice narodnih manjšin, kar je izraženo tudi v statutih posameznih okrajev oziroma občin, kjer žive pripadniki manjšin. Navajamo nekaj členov iz osnutka statutov občin Koper, Izola in Piran, ki vsebuje konkretne določbe o zaščiti in enakopravnosti tamkajšnje italijanske manjšine. Med splošnimi določbami statuta sta zlasti pomembna člena 8 in 9. Člen 8 določa, da »posebni republiški zakon določa območje občine, ki bo razglašeno za narodnostno mešano območje, ki bo hkrati dvojezično območje. Slovenski in italijanski jezik sta na tem območju enakovredna. Občina zagotavlja in varuje to enakopravnost ter skrbi za uporabo obeh jezikov po določbah petega poglavja statuta.«

Člen 9 statuta pa pravi: »Občani slovenske in italijanske narodnosti uživajo na območju občine enake pravice. Občanom italijanske narodnosti je tako kot občanom slovenske narodnosti zlasti zagotovljena pravica, da razvijajo svojo kulturo, se združujejo v kulturnih organizacijah in ustanavljajo zavode, ki jim zagotavljajo te pravice.«

Člen 138: »Občanom italijanske narodnosti je zagotovljena svobodna uporaba njihovega jezika v javnosti in družbenem življenju, kakor tudi pri opravljanju javnih funkcij in drugih javnih dolžnosti ter pri uveljavljanju njihovih zakonitih pravic in pravnih koristi.«

Člen 139: »Občanom italijanske narodnosti je zagotovljeno osnovno šolanje v svojem jeziku. Občina skrbi in pospešuje njihovo izobraževanje v srednjih splošno izobraževalnih in strokovnih šolah z italijanskim učnim jezikom.«

Trboveljčani in Šentvidčani v Holandiji

HVALA ZA PRISRČEN SPREJEM IN GOSTOLJUBJE!

V prvi polovici maja so štiri slovenske amaterske glasbene skupine: kvintet Tineta Jelena, moški pevski zbor Zarja in kvartet Darka Škoberneta iz Trbovelj ter harmonikarski orkester iz Šentvida odpotovali na gostovanje v Holandijo. S tem so vrnili obisk holandskemu pevskeму zboru St. Joseph iz Waubacha, ki je lani gostoval v Sloveniji.

O obisku teh skupin v Holandiji smo v Rodni grudi že pisali. Zdaj so se skupine vrnile. Gostovanje je zaključeno. Srca vseh pa so prepolna vtisov, ki bodo ostali nepozabni. Dolge strani bi morali napisati, pravijo, če bi hoteli povedati vse, kar so doživeli na teh gostovanjih. O vseh srečanjih, toplih sprejemih, gostoljubni pozornosti...

Že v Nürnbergu so doživeli pristrčno srečanje s predstavniki tamkajšnjega svetovno znanega harmonikarskega zbora. Zvečer so nastopili v Langenzenu v Stadthalle, kjer so bili vsi prostori razprodani.

Naslednji dan so jih v Waubachu toplo sprejeli predstavniki pevskega zbora St. Joseph in slovenskih izseljenskih društev. Sledili so nastopi v Treebecku, kjer so med domačini srečali tudi številne naše sezonske delavce. V Heerlenu so nastopili v jugoslovanski dvorani, ki je bila polna naših izseljencev. Nekateri so prinesli s seboj magnetofone, da so posneli koncert in ga bodo lahko še in še potem doma poslušali.

V Keukenhofu, svetovno znanem središču cvetja, so nastopili sredi Blumenparka med hiacintami in tulipani. Nadvse uspešen je bil tudi nastop v Mestnem gledališču v Nieuwnhagenu, nato v Kerkrade, kjer so se spet srečali s številnimi izseljenci.

V Heerlenu so nastopili na jugoslovanskem plesu. Dvorana je bila nabito polna. Med udeleženci je bilo nad petsto izseljencev. Prireditve se je udeležil tudi jugoslovanski konzularni predstavnik Teodosijevič, ki je govoril o kulturno-prosvetni dejavnosti socialistične Jugoslavije. Časnikarji so intervjuvali solista — baritonista Ivančiča, ki je sicer direktor trboveljskih rudnikov. Pripovedoval jim je ne le o nastopih in uspehih trboveljskih amaterskih skupin, temveč tudi o trboveljskih rudarjih, ki so v enem dnevu nakopali 4000 ton premoga.

Pred zaključkom turnee so bili Trboveljčani in Šentvidčani sprejeti pri županu občine Ubach o. Worms. Celotni program je posnel tudi radio v Limburgu.

Zdaj so naši pevci in godci spet doma. S srci prepolnimi vtisov. In nam naročajo: sporočite našo zahvalo vsem, ki so pripomogli, da je bila naša turneja tako uspešna in da smo se tako prijetno, po domače počutili. Predvsem Rudiju Veku od zbora St. Joseph, ki je bil glavni organizator turnee, pa Francu Anderluhu, predsedniku slovenskega rudarskega društva Edinost in vsem drugim organizatorjem ter vsem tistim družinam, ki so nas sprejele v svoje domove in nas obdale s tolikšnim gostoljubjem in domačnostjo, kakor da smo njihovi družinski člani.

IZSELJENCI IZ PITTSBURGA ZA PRIZADETE PO POTRESU

Naši izseljenci še vedno pošiljajo prispevke za prizadete po potresu v Dalmaciji. Občinski odbor Rdečega križa v Dubrovniku je prejel nedavno od Hrvatske bratske zajednice iz Pittsburgha v ZDA nakazilo za milijon tristosedemdeset tisoč dinarjev za prizadete po potresu iz dubrovniškega okraja. Vsoto so razdelili tridesetim družinam iz Orebiča in devetinštiridesetim družinam iz Stona.

naši ljudje po svetu

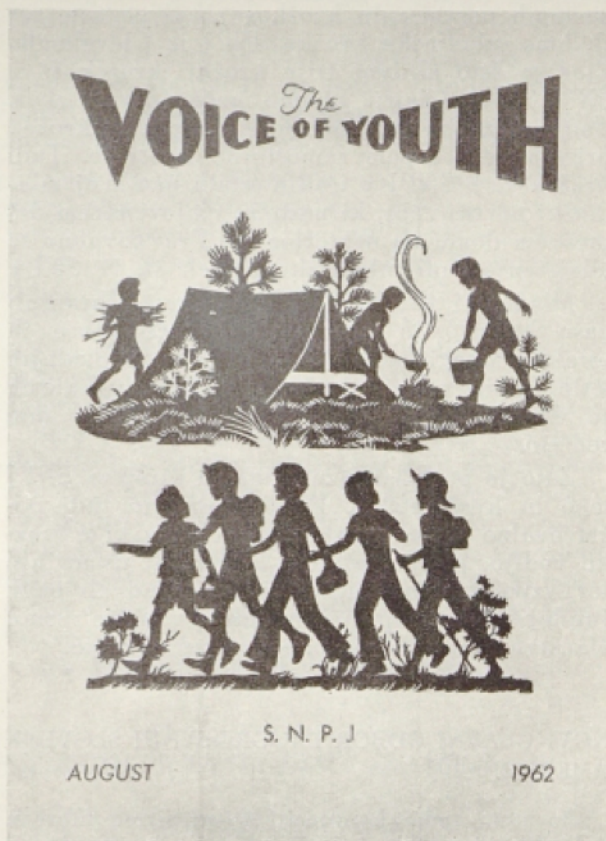
Prvi mladinski konferenci SNPJ topel pozdrav

Ko se bodo letos 4. julija ameriški rojaki, ki so pri nas na obisku, sešli na Otočcu na svojem tradicionalnem pikniku, se bodo njihovi vnuki in pravnuki, člani mladinskega oddelka in krožkov SNPJ tam v Clevelandu zbrali na svoji prvi mladinski konferenci. Z njo bodo počastili dva pomembna jubileja svoje organizacije: 50-letnico mladinskega oddelka in 25-letnico mladinskih krožkov SNPJ.

Naj preko Rodne grude pohite k mladim zborovalcem topli pozdravi iz dežele njihovih dedov z iskrenimi željami, da bi bilo delo te konference plodno in uspešno in da bi tej konferenci sledile še nadaljnje. Se posebej čestita mladim zborovalcem naša mladina, ki se zlasti veseli njihove živahne in mnogostranske dejavnosti v krožkih.

V bogati razgibani zgodovini o delu Slovenske narodne podporne enote imajo mladinski oddelek in krožki vsekakor zelo pomembno mesto. Saj je bila to prva slovenska podporna organizacija, ki je ustanovila svoj mladinski oddelek. Pobudo zanj so dali delegati na peti redni konvenciji, ki je bila leta 1912 v Milwaukee, Wisc., ustanovljen pa je bil že naslednje leto.

Del skupine Mladinskega pevskega zbora krožka št. 2 SNPJ

Glasiło mladih članov SNPJ

Že v prvem letu se je vpisalo v mladinski oddelek 1407 otrok.

Pet desetletij je poteklo, odkar je mala Antoinette Jenc iz Johnstowna v Pennsylvaniji podpisala prvo pristopno izjavo v mladinski oddelek. V teh petih desetletjih ji je sledilo nad devetdeset tisoč naših fantov in deklet širom ZDA. Od teh jih je ostalo v članstvu nad petintrideset tisoč tudi potem, ko so že odrasli. V letu 1922 so dobili mladi člani SNPJ svoj mladinski mesečnik, ki izhaja v slovenskem in angleškem jeziku. Zadnja leta ureja ta list (*Voice of Youth*), ki prinaša poleg zanimivega in za mladino aktualnega gradiva tudi številne prispevke (tekste in slike) otrok samih, urednik Prosvete Louis Beniger.

V letu 1938 so bili ustanovljeni mladinski krožki, ki so mladino SNPJ še močneje navezali na svojo organizacijo. Udejstvovanje mladih krožkarjev je živahno razgibano in mnogostran-

sko: pojejo, plešejo, igrajo, rišejo, goje šport itd. Kakor beremo v Prosveti, glasilu SNPJ, je zdaj v ZDA petintrideset aktivnih mladinskih krožkov SNPJ. Največ, in to kar štirinajst, jih je v Pennsylvaniji, kjer ima enota največ svojih društev. Med številnimi poročili o prireditvah in nastopih posameznih krožkov zlasti pogosto zasledimo mladinske krožke SNPJ iz Clevelanda, kjer so zelo aktivni trije krožki: krožek št. 2 SNPJ na St. Clairu, ki ima močan pevski zbor. Vodja je znani dirigent Anton Šubelj. Ta krožek prireja zelo uspele samostojne koncerte. Tudi krožek št. 3 SNPJ v Collinwoodu ima svoj mladinski pevski zbor, ki nastopa v Slovenskem delavskem domu na Waterloo rd. Prav živahno se udeležuje tudi mladinski krožek št. 77 SNPJ.

Mladinski krožki SNPJ pomagajo ohranjati našo kulturo in oblikujejo bodoče pevce in igralce. Mnogi izmed njih bodo v prihodnjih letih stopili v naša društva in zборе, v katerih se vrste aktivnih članov žal iz dneva v dan redčijo.

Zato je poslanstvo mladinskih krožkov SNPJ lepo in hvalevredno. Hvalevredno je tudi požrtvovalno prizadevanje tistih članov, ki te krožke vodijo, jih pri njihovi aktivnosti usmerjajo ter vzpodbujajo. Tudi tem čestitamo ob obeh jubilejih, ki sta upravičeno lahko v ponos vsemu članstvu Slovenske narodne podporne enote.

I. S.

NOVI GLAVNI ODBOR PROGRESIVNIH SLOVENK AMERIKE

Na osmi redni konvenciji Progresivnih Slovenk Amerike, ki je bila 4. in 5. maja v Chicagu, je bil izvoljen novi glavni odbor, ki bo odslej vodil dejavnost te organizacije. Izvoljene so bile: za predsednico Avgusta Slejko, za podpredsednice: Marion Baschel, Tončka Urbanž in Mary Kobal, za tajnico Josie Zakrajšek, za blagajničarko Ivanka Schriffner, za zapisničarko Theresa Gorjanc in za urednico mesečne priloge PSA v Prosveti Mary Ivanusch, ki je bila urednica že doslej. V nadzornem odboru so: Mary Durn, (predsednica) in E. Matko in Betty Nadvornik; v prosvetno-drobrodelnem odboru predsednica Viki Poljšak ter Angela Starich in Anne Beniger.

Konvencija je sprejela več pomembnih sklepov in resolucij, ki bodo usmerile delo PSA v bodočih štirih letih do prihodnje konvencije. Med drugimi je bila soglasno sprejeta resolucija, v kateri se PSA zavzemajo za socialno zdravstveno zaščito ostarelih.

Konvenciji je predsedovala Tončka Urbanž, predsednica krožka PSA št. 9 v Chicagu. Govornici sta bili glavna tajnica Josie Zakrajškova in urednica Mary Ivanusch. Program pa so izvedli: moški pevski zbor Prešern in solisti.

Redna letna konferenca PSA bo v maju prihodnje leto v Clevelandu, kjer je glavni sedež organizacije Progresivnih Slovenk Amerike.

Na novo izvoljenim odbornicam čestitamo k izvolitvi in želimo mnogo uspehov pri društvenem delu!

Naši prijatelji v Long Beachu

(Zapisek o zavednem in veselem rojaku)

BRANKO SENICA

Še danes se nasmehne, ko se spomni prvega srečanja z našo ladjo in mornarji. In kadar se nasmeji, mu zaigrajo oči, da se morajo zasmejati vsi, ki stoje okoli njega.

»Vajste,« potegne po dolenjsko, »tu na pomolu je kiosk, last neke ženske iz Kočevja. O, pa je zavedna Slovenka in jo večkrat obiščem. Pa sem takole stal ob kiosku, se pomenkoval z lastnico, pogled pa mi je nenehoma uhajal k ladji, ki je bila privezana ob obali. Velika in lepa ladja je bila. Preberem ime in mrmram sam pri sebi: »Piran, Piran, kako je že s to rečjo, ali je Piran zdaj naš, slovenski, ali je še vedno pod Italijo...?« Ali me je imelo. Rado-veden sem bil, da je bilo kaj. Nisem vzdržal, stopil sem prav na rob obzidane obale in prisluhnil.

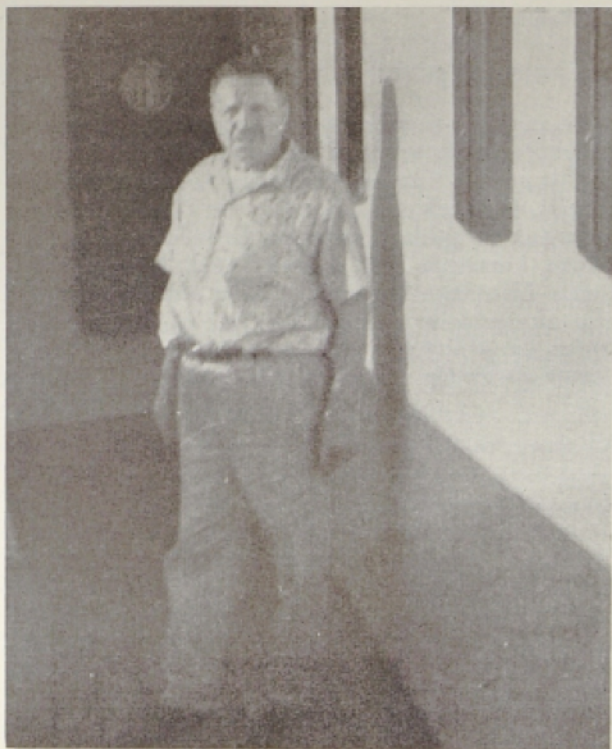
Koj sem slišal dva mornarja, ki sta se pogovarjala v italijanščini. To sem bil razočaran, vam rečem. Saj sem bil trdno prepričan, da je ladja naša, takole pa...

Ko ti naenkrat slišim častnika, ki je skupini mornarjev ukazoval v hrvaščini. Kar poskočil sem na most in po njem na palubo.

Nisem prišel daleč. Ustavil me je natakar, zlomkov fant, in mi dejal, da pred peto uro ne smem na ladjo, ker mornarji dotlej delajo. Pomislite, nisem mogel na našo, jugoslovansko ladjo, prvo, ki sem jo po toliko letih srečal! Pa kaj sem hotel, čakal sem. Debele ure. Ob petih sem končno pozdravil naše fante...

Od tistega dne pričaka Milan Pakiž, naš »mornariški ambasador št. 1«, vsako jugoslovansko ladjo, ki se ustavi v pristanišču Long Beacha, pa naj bo to »Goranka«, »Rudjer Bošković«, »Korotan«, »Slavonija« ali katera druga. Tako je že vedno pred prihodom ladje na obali, pa naj pristane ladja opolnoči, ob šestih zvečer ali ob treh zjutraj. In nikoli ni praznih rok, vedno ima za mornarje pripravljen balon vina, sadje, sladoled ali domačo potico. Kako vesel je, kadar lahko pozdravi stare znance, mornarje in častnike, ki se že drugič ali tretjič ustavijo v Long Beachu!

Milan je po rodu iz znane in zavedne Pakiževe družine iz Ribnice na Dolenjskem. V stari Avstro-Ogrski se je šolal v vojni akademiji in kot mlad častniški aspirant je l. 1914 služboval v Sandžaku. Nekaj dni pred pričetkom prve svetovne vojne je skupaj z nekaj drugimi zavednimi Slovenci pobegnil v Srbijo, da bi se z brati boril proti skupnemu sovražniku. Sodeloval

je v pohodu preko albanskih gora, kasneje pa so ga ranjenega prepeljali v Ameriko. Od tam se je še enkrat v ameriški vojaški formaciji vrnil na italijansko fronto, kasneje pa se je za stalno naselil v Ameriki.

Mnogo naših mornarjev je v zadnjih treh ali štirih letih prepeljal v znamenito »Knott's Berry farm« (Knottovo jagodno farmo). Gospod Knott — ded današnjega Knotta seniorja — se je pred sto in toliko leti v »dirki za zlatom« s tisoč in tisoč drugimi »pionirji« pripeljal na prerijskem vozu v Kalifornijo. Ker ni našel zlate žile, je ob cesti postavil barako in pričel prodajati jagode. Najprej tuje, potem pa tiste, ki jih je sam vzgojil. Kasneje je zgradil še več prodajalnih barak, jagode so mu nesle, kot pravimo. Nekega dne, pa se je njegov sin spomnil, da bi bilo dobro mlajšemu ameriškemu rodu prikazati zgodovino naseljevanja. Odkupil je celotno »kavbojsko mestece« v Nevadi in ga prestavil na velik prostor med Long Beachom in Los Angelesom. Tu je zdaj videti v originalu vse tisto, kar vidimo sicer v filmih z »divjega zapada«: trgovino, »saloon«, hotel, brivnico, kovačnico, pošto, banko itd., med temi poslopji pa se sprehajajo kavboji, šerif, kockarji, plesalke kankana, seveda vsi oblečeni tako, kot v nekdanjih časih.

Knottovo farmo obišče tedensko tudi nad sto tisoč ljudi, med njimi pa je pogosto tudi nekaj tistih, ki jih pripelje tja Milan Pakiž s svojim »ramblerjem«. S kakšnim ponosom pove znan-

cu, ki ga slučajno sreča: »Vidiš, tole so pa naši! Mornarji z jugoslovanske ladje...«

Včasih, posebno kadar je treba braniti čast domovine, se tudi razjezi. Naj kar sam pripoveduje, kako je v Long Beachu za večne čase onemogočil jugoslovanskega vojnega zločinca Andrijo Artukovića:

»Nekega dne je bilo objavljeno, da bo za združenje veteranov v našem mestu predaval Andrija Artuković. Ker sem tudi sam član tega združenja, sem se predavanja udeležil.

Pustil sem Artukovića, da je dobrih deset minut govoril, potem pa sem vstal in ga kar v angleščini prekinil: »Vi, mister Artuković, trdite, da ste se ustaši borili samo proti komunizmu?« Tako je, je odvrnil okoreli zločinec. »Kaj pa tistih več kot sto ameriških pilotov, ki ste jih pobili, ali so bili to tudi komunisti?« Artuković je zardel in pričel nekaj jecljati, da Združene države Amerike nikoli niso bile v vojnem stanju s tako imenovano Nezavisno državo Hrvatsko. »Seveda ne,« sem odvrnil tedaj kar po hrvaško, »saj tudi niso mogle biti, ko pa vaše zločinske tvorbe nikoli niti priznale niso. Toda v imenu vseh ameriških mater, katerih sinove ste ustaši pobili, vam odrekam pravico še nadalje govoriti v tej dvorani...« In je bilo »predavanja« takoj konec!«

Da, tak je naš rojak Milan Pakiž.

PIANISTKA VERA SLEJKOVA JE UMRLA

Vse, ki zvesto zasledujemo poročila o kulturnih prireditvah naših clevelandskih Slovencev, nas je globoko prizadelo sporočilo o smrti znane pianistke Vere Slejko-Milavec, ki je umrla v clevelandski kliniki stara komaj 48 let. Res, skoraj ne moremo verjeti, da med poročili ne bomo več zasledili njenega imena, saj je neumorno sodelovala na koncertih in pevskih prireditvah, kjer je kot pianistka spremljala soliste in zборе. Njena prezgodnja smrt je vsekakor velika izguba za kulturo naše ameriške Ljubljane — Cleveland. Njenemu soprogu, ki je znani violinist pri Cleveland Philharmonic Orchestru, drugim sorodnikom ter vsem njenim številnim prijateljem — naše globoko sožalje!

Iz Francije

IZVOLILI SMO NOV ODBOR

V nedeljo 12. maja je imelo Združenje Jugoslovancev v Severni Franciji v društvenem domu v Sallaminessu svoj letni občni zbor. Izvolili smo nov odbor, v katerem pa ni velikih sprememb. Le v Winglesu smo dali pomoč našemu Ivanu Bercetu in bo zdaj glavne naloge prevzela rojakinja Zofi Andronija, za

drugega tajnika je bil imenovan tov. Nedeljkovič. Na drugih odborniških mestih ni sprememb.

Razpravljali smo tudi o letošnjem skupnem izletu v domovino, ki je predviden za 30. julij. Zanimanje za obisk domovine je precej veliko.

JOZE MARTINCIC, Lens, Francija

PISMO IZ TUCQUEGNIEUXA

Lep čas je minil, kar ste prejeli zadnje pismo novic Tikenčanov, ki je bilo napisano z že dokaj okorno roko našega rojaka, o katerem vam danes med drugim sporočam, da ga žal ni več med nami. Novice žal, v glavnem niso kaj vesele. Lani je umrla Ana Repovž, naročnica Rodne grude. Tako sam, mož ni več vzdržal. »Če hočem še malo živeti, moram v domovino,« je sklenil in potem nestrpno čakal dan svojega odhoda. Upamo, da je srečno prispel na dolensko stran svoje mladosti in da je zadovoljen.

Enako želimo tudi rojaku Francu Krofelu, ki je tudi še pravi čas ujel, da uživa zdaj na domačih tleh zasluženi počitek.

Tudi rojak Franc Selšek je bil na poti v domovino. Njegovo srce je bilo polno hrepenenja, da čimprej zagleda svoje hribčke in dolinice, a ga je smrt prehitela. Z bridkostjo v srcih smo se poslovili od njega, ki je bil blagajnik našega nekdanjega društva Bratstvo in edinstvo v Tucquegnieuxu.

V dveh letih nam je usahnilo kar sedem krepkih slovenskih korenin. Večinoma so podlegli silikozi, tej zavrtni morilki naših rudarjev. Nesreča nam je pa

Pokojni Martin Pajtler

pobrala našega dragega Martina Pajtlerja. Februarja je padel na stopnicah in se težko poškodoval. Dne 7. maja smo se na pokopolišču poslovili od njega. Ko smo ga spremljali na zadnji poti, nam je bilo težko kakor vselej ob pogrebih. Mislili smo na naše društvo, kako lepo bi bilo, če bi ga še imeli. Z zastavo bi ga spremili, lep venec in z domačo besedo napisan trak, bi sporočal zadnji pozdrav slovenskih prijateljev, pa še svojci bi dobili od društva gmočno pomoč.

Tako vidite, smo se poslovili od Martina Pajtlerja, ki so ga tudi bralci Rodne grude in Slovenskega izseljenskega koledarja dobro poznali, po njegovih dopisih. Pred menoj leže pisma naslovljena na »dragega prijatelja in sošolca Tinčeta«, ki jih je Martinu Pajtlerju pisal njegov »stari Zani« dr. Ivan Vidmar iz Ljubljane. Nekoč sta skupaj hodila v šolo, nato pa ju je povedlo življenje daleč vsaksebi — Ivan je doktoriral — Tinčetova pot pa je vodila v rudnike v tužino.

Naj mu bo lahka tuja zemlja, ki krije nešteto naših ljudi po svetu!

JELKA SENEGACNIK, Tucquegnieux - Francija

Iz Kanade

ZA POPLAVLJENCE V MAKEDONIJI

Kanadsko-jugoslovansko združenje Bratstvo in enotnost je organiziralo dve prireditvi, da bi zbrali sredstva za pomoč poplavljenecem v Makedoniji. Dobiček teh prireditev — 514.50 dolarjev smo nakazali blagajničarki Kanadsko makedonskega komiteja Mrs. Zorki Bazel. Ker je združenje član tega komiteja, bo še nadalje podprlo vse akcije v ta namen. Posebej objavljamo seznam darovalcev.

Imena darovalcev/bomo objavili v prihodnji številki.

SKUPNA PROSLAVA

KANADSKO JUGOSLOVANSKEGA DNEVA V WELLANDPORTU

Dne 5. maja smo se v Hamiltonu, Ontario, zbrali na konferenci, ki je za nas jugoslovanske izseljence v Kanadi zgodovinskega pomena. Ob prisotnosti 44 delegatov, predstavnikov Združenja Bratstvo in enotnost, Zveze jugoslovanskih Kanadčanov, Nacionalne makedonske organizacije, Kanadsko jugoslovanskega odbora za proslave za niagarski polotok in odbora za tisk Jedinstva, kakor tudi posamezniki iz Toronta, Hamiltona, Welande, Port Colborna Thorolda in drugih mest južnega Ontaria so zborovalci enoglasno sklenili, da letos prvič skupno proslavimo kanadski narodni praznik »Canada Day« in praznik SFR Jugoslavije dan vstaje. Izvoljen je bil skupni odbor, ki se bo zavzel, da bo letošnja prireditev čimbolj uspela. Na proslavi kanadsko jugoslovanskega dneva, ki bo 30. junija, kakor vsa leta doslej, na farmi »Beograd« majorja Williama Jonesa v Wellandportu, bo med drugimi nastopil tudi pevski zbor Jadran iz Toronta, ki se za ta nastop že pridno pripravlja.

Tudi v Kanadi se pripravljamo na obisk v rojstni domovini. Skupino bo vodil tajnik Jedinstva Branko Mihić. Iz Toronta odpotujejo 29. junija in imajo namen ostati v Jugoslaviji do 30. avgusta. Za obisk je med našimi v Kanadi kar veliko zanimanja. Morda prideta celo dve skupini ali več, o čemer bomo pa še poročali.

Naj ob zaključku povemo še to, da nas, odkar je bil odprt prekop St. Lavrenca, pogosto obiskujejo naše ladje. Naši ljudje so teh obiskov zelo veseli. Prva jugoslovanska ladja, ki se je letos ustavila pri nas, je bil »Vareš«. Obiskali smo naše mornarje na krovu te ladje in se počutili na njej, kakor na domačih tleh. Za drugi obisk te ladje v torontski luki pripravljamo malo svečanost. Odbor našega združenja je sklenil, da ob tej priložnosti pokloni posadki ladje televizor v spomin na prijateljsko srečanje, ki nas je iskreno razveselilo.

B. M.

Kupovanje blaga v Jugoslaviji s tujimi plačilnimi sredstvi

Odkar so razširjene možnosti kupovanja določeni proizvodov v Jugoslaviji s tujimi plačilnimi sredstvi, prejema podjetje »Jugoexport« v Beogradu, ki je specializirano za opravljanje tega prometa, številna vprašanja in naročila od naših izseljencev.

Sprva so bile možnosti za nakup blaga omejene le na nekatere predmete. Ker pa danes jugoslovanska industrijska proizvodnja povsem zadovoljuje potrebe domačega tržišča in ostajata še dve tretjini presežkov za izvoz, lahko kupujejo naši izseljenci s tujimi plačilnimi sredstvi že domala vse industrijske predmete. Izvzeta so samo živila, tobak in gorivo za motorna vozila.

Zaradi lažjega pregleda razdelimo blago v tri skupine. V prvo skupino štejemo ves gradbeni in ostali material za gradnjo stanovanj in hiš, kakor tudi že gotova stanovanja ter nove montažne in navadne hiše. Naj pripomnim le to, da morajo biti lastniki deviznih sredstev, ki kupujejo navedene predmete, jugoslovanskega porekla in da jih morejo uporabljati le za svoje potrebe ali za potrebe svoje rodbine. Tako se uresničuje davna želja naših izseljencev, da si kupijo v svojem domačem kraju hišico, v kateri bi lahko začasno ali stalno živeli.

V drugo skupino štejemo vse vrste pohištva, preprog, tekstila, usnjenih ter gumijastih izdelkov ter galanterije, knjige, izdelke domače obrti, umetniške slike, glasbene instrumente in gramofonske plošče. Izdelki te vrste so v zadnjih letih prodrli daleč na tuja tržišča. V najbolj znanih trgovskih četrtih New Yorka npr. Amerikanci kupujejo jugoslovansko konfekcijo in prav tako v Veliki Britaniji, trikotaja jugoslovanskih tovarn je predmet povpraševanja v številnih državah, med drugim v ZSSR, na Poljskem in v Italiji, jugoslovanska usnjena in druga galanterija je v inozemstvu poznana že desetletja. Tri jugoslovanska podjetja za izdelovanje gramofonskih plošč »Jugoton« v Zagrebu, RTB v Beogradu in »Diskos« v Kruševcu so posnela na plošče bogato folkloro jugoslovanskih narodov, s katero bodo naši izseljenci lahko izpopolnili svojo diskoteko. Kupili si bodo lahko tudi dela jugoslovanskih slikarjev, ki so znana od Sao Paula do Tokia in jih razstavljajo najbolj znane evropske galerije.

V tretjo vrsto štejemo vse vrste električnih naprav, tehnične in industrijske gospodinjске predmete, pisalne stroje, športne rekvizite in opremo, lovske in zračne puške, motocikle, mopede, skuterje, kolesa, motorne in druge čolne, poljedelsko opremo, kmetijske stroje in naprave ter posamezne dele le-teh, kakor tudi vse vrste motorjev. Našteti predmeti so znani že po vseh

kontinentih. V Južno Ameriko je jugoslovanska industrija izvozila že preko dva tisoč motorjev, jugoslovanska kolesa in motocikle kupujejo najbolj razvite evropske države, med njimi tudi Švedska. Tudi jugoslovanske hladilnike odlično prodajamo v inozemstvu. Poseben sloves pa uživa po svetu jugoslovansko ladjedelnštvo. Nekatere naše manjše obmorske in rečne ladjedelnice so se orientirale na proizvodnjo motornih in drugih čolnov in s svojimi izdelki zmagujejo na tujih tržiščih. Prav tako vsi evropski lovci poznajo naše lovske in zračne puške iz Kragujevca.

Vse te in druge predmete lahko kupujejo naši izseljenci preko jugoslovanskega specializiranega podjetja »Jugoexport« v Beogradu, Kolarčeva 1/I. Pri nabavi blaga s tujimi plačilnimi sredstvi imajo kupci 20% popust, tako da so cene jugoslovanskih proizvodov na vseh evropskih in izvenevropskih tržiščih še bolj konkurenčne.

Miodrag Jevremović

Po najnovejših navodilih Narodne banke SFRJ bo mogoče kupovati navedene predmete ne le s čeki, marveč tudi z gotovino v tuji valuti. Narodna banka je pooblastila nekatere trgovine v glavnih mestih republik in večjih turističnih krajih, da bodo lahko prodajale blago za tuja plačilna sredstva z 20% popustom. Trgovine, ki bodo v Sloveniji pooblašene za to, smo našli že v majski številki Rodne grude in so na Bledu, v Celju, Dravogradu, Gornji Radgoni, Idriji, Izoli, na Jesenicah, v Kobaridu, Kopru, Lendavi, Lescah, Ljubljani, Ljutomeru, Mariboru, Murski Soboti, Novi Gorici, Piranu, Portorožu, Postojni, Ptuj, v Radljah ob Dravi, Radovljici, v Ravnah na Koroškem, Rogaški Slatini, Sentilju in Tolminu.

Pravico do popusta bodo imeli tudi vsi tujci, ki bodo začasno bivali v Jugoslaviji, kakor tudi jugoslovanski državljani, ki stalno živijo v tujini.

ZELIM POSTATI VAŠA NAROČNICA

Čas je, da se oglašim iz daljnih južnih krajev. Torrej, lep pozdrav vam in vsem v domovini, na katero sem ponosna. Danes sem prejela na ogled RODNO GRUDO. Zelo sem vesela te lepo opremljene revije. Želim postati vaša naročnica in imeti zvezo z domačim krajem. Prosim, pošljajte revijo tudi moji prijateljici Jožici Ilinič v Sydney. Naročnino bom poravnala sama za obe. Tovariški pozdrav iz tujine

Jožica Muršec, iz Brightona v Avstraliji

ZAPUŠČEN SEM V TUJINI

Ze 38 let živim v bližini Strasbourga. Ko sem bil lani decembra upokojen, so mi delavci v tovarni priredili lepo slavo in me obdarovali, kakor vidite na sliki. Bilo je zelo ganljivo, saj sem v tujini čisto sam in zapuščen. Rad bi imel družico, seveda mora biti Slovenka, a ne vem kako bi jo našel, saj jih imam že 65 na grbi, a srce še čisto mlado. Zdaj je moja edina prijateljica naša revija **RODNA GRUDA**. Srčno rad jo čitam, ker je v materinem jeziku. Tudi vaš **KOLENDAR** vsako leto z veseljem sprejemam in ga prav vsega prečitam. Prejmite lepe pozdrave od zvestega Slovenca

Franca Kauca
iz Graffenstadena pri Strasbourgu
Francija

TO JE VSE, KAR ČLOVEK LAHKO IZRAZI V ENI BESEDI

Pošiljam vam naročnino za **RODNO GRUDO** v znesku 10 DM. Revije sta oba z ženo zelo vesela, zelo zadovoljna in mislija, da je to vse, kar človek lahko izrazi v eni besedi. Niti najmanj nisva pričakovala, da je revija tako bogato opremljena. Zato hočeva ostati redna naročnika. Vsem skupaj lep pozdrav in hvala za vaše nasvete.

Lojze in Ani Gorjup iz Esslingena v Nemčiji

SE VEDNO VELJA STARI PREGOVOR

Lepo se zahvaljujem za redno pošiljanje vaše revije. **RODNA GRUDA** vzbuja v nas hrepeneje po domovini. Zdaj vem, da še vedno velja stari pregovor: »Povsod je lepo, a doma je najlepše!« Ostanem zvesta naročnica **RODNE GRUDE** in **SLOVENSKEGA IZSELJENKEGA KOLEDARJA**. Vaša

Marija Slekovce iz Leclerc Chantilly v Franciji

ZELIM REDNO PREJEMATI RODNO GRUDO

Prejela sem vašo preljubo **RODNA GRUDO**, za katero sploh nisem vedela, da izhaja. Z velikim navdušenjem sem prebrala novice iz drage domovine in iz krajev, kjer žive naši izseljenci. Želim jo redno prejemati. Ze vnaprej srčna hvala za pošiljanje in lep pozdrav!

Katica Anclin, Oberhausen-Buchausen iz Nemčije

ZELO RAD ČITAM VSE, KAR JE SLOVENSKO

Zelo mi je všeč naša revija, ki jo pošiljate moji ženi. Rad čitam vse, kar je slovensko. Posebno me zanimajo novice iz naše dežele in ponosen sem, da naš majhen narod tako napreduje. Kako lepa je domovina, kako lepi in ljubeči so ljudje doma, da jih noben Slovenec v tujini ne more pozabiti. Poleg branja v materinem jeziku imam najraje slovenske pesmi. Večkrat se zberemo skupaj, zaprtimo kakšno domačo, zapojemo in zavriskamo, da odmeva na vse strani. Želim vam nadaljnjih uspehov in vas lepo pozdravljam!

Slavko Sturm, Poissy v Franciji

ŽE PREJ BI SE NAROCIL, ČE BI VEDEL

Lepo se vam zahvaljujem za **RODNA GRUDO**, ki ste mi jo poslali na opogled. Revija mi je zelo všeč posebno zato, ker prinaša toliko slik in novic iz krajev po vsem svetu, kjer se mučijo za vsakdanji kruh naši rojaki. Že prej bi se naročil na **RODNA GRUDO**, če bi bil vedel zanjo.

Tone Resnik iz Wandowie v Avstraliji

SLOVENSKA DRUŠTVA IN ORGANIZACIJE, IZPOSODITE SI JUGOSLOVANSKE FILME NA NAŠIH PREDSTAVNIŠTVIH

Jugoslovanska konzularna predstavništva v deželah, kjer žive naši izseljenci, imajo na razpolago bogato izbiro jugoslovanskih dokumentarnih filmov, ki so zelo primerni za predvajanje na raznih društvenih prireditvah. Vsebinsko so ti filmi, ki so posneti na trakovih, širokih 35 mm in 16 mm, zelo različni. Gledalce seznanjajo z naravnimi lepotami jugoslovanskih republik in z vso njihovo bogato in mnogostransko današnjo dejavnostjo, z njihovimi zgodovinskimi znamenitostmi, umetnostjo, folkloro; vmes so tudi številni filmi z zabavno vsebino itd. Izbor je več kot bogat, da bi naša društva s predvajanjem nekaterih teh filmov lahko organizirala vrsto prireditev, ki bi člane prav gotovo zadovoljile ter obenem popestrile društveno dejavnost. Da bodo naša društva podrobneje obveščena, kje vse si lahko filme izposodijo, bomo navedli posamezna predstavništva ter obenem tudi širino filmskega traku in jezike, v katerih je posneto spretno besedilo. V New Yorku si lahko izposodite filme pri jugoslovanskem generalnem konzulatu in na jugoslovanskem informativnem centru. Filmii so posneti na traku 16 in 35 mm, spremno besedilo je v angleščini ali francoščini. Dlje razpolagajo z jugoslovanskimi dokumentarnimi filmi naslednja naša predstavništva: v San Franciscu — na traku 16 mm s spremnim besedilom v angleščini in francoščini, v Chicagu na traku 16 mm ali 35 mm s spremnim besedilom v makedonščini, srbohrvaščini, angleščini ali francoščini, v Pittsburgu na traku 16 mm v angleščini, v Ottawu na traku 16 mm in 35 mm v angleščini, francoščini in srbohrvaščini, v Torontu na traku 16 mm v makedonščini in angleščini, v Rio de Janeiru na traku 16 mm in 35 mm v angleščini, francoščini, srbohrvaščini in španščini, v Sao Paulu na traku 16 mm in 35 mm v srbohrvaščini, francoščini, angleščini in španščini, v Santiagu de Chile na traku 16 mm in 35 mm v srbohrvaščini, francoščini, angleščini in španščini, v Buenos Airesu na traku 16 mm in 35 mm v srbohrvaščini, francoščini, angleščini in španščini, v Caracasu na traku 16 mm v srbohrvaščini, angleščini in španščini v Montevideu na traku 16 mm v srbohrvaščini, angleščini in španščini, v La Pazu na traku 16 mm v španščini, v Mehiki na traku 16 mm in 35 mm v srbohrvaščini, angleščini, francoščini in španščini, v Sydneyu na traku 16 mm in 35 mm v angleščini, srbohrvaščini, makedonščini, v Wellingtonu na traku 16 mm in 35 mm v angleščini, v Strasbourgu na traku 16 mm v francoščini, v Kairu na traku 16 mm in 35 mm v slovenščini, srbohrvaščini, angleščini, francoščini in arabščini.

SLOVENIJALES-KOOPERATIVA

podjetje za izvoz in uvoz lesa in lesnih izdelkov — notranji trg

LJUBLJANA, BEETHOVNOVA 11

Tel. 23-930 do 23-939 Brzjav: SLOVkoop Ljubljana
Telex: 03-112, 03-138

Predstavništva in prodajalne:
Beograd, Celje, Ljubljana, Novi Sad,
Skopje, Zagreb

Izvažamo

in prodajamo na domačem trgu:

žagan les, montažne hiše, stavbeno pohištvo, zaboje in platoje, gozdne sortimente, frize, parkete, ladijski pod, vezane plošče, panelke, trde lesovin-ske plošče, izolirke, iverice, furnir, čevljarska kopita, lesene čevljarske žebličke, športne artikle, šolske potreščine in merila, strojlne ekstrakte, izdelke lesne galanterije, stole, fino in serijsko pohištvo

ROJAKI, kadar obiščete Ljubljano,
ne pozabite obiskati gostinskega podjetja

Kolodvorska restavracija

in njegove obrate:

Gostilno MAČEK
na Cankarjevem nabrežju 17

Gostilno ČINKOLE,
Poljanska cesta 21

MIKLOŠIČEVO KLET,
Miklošičeva - 28

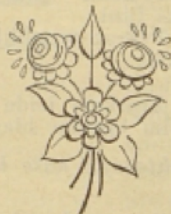
Postregli vas bomo z odlično pripravljeno hrano in pristnimi vini!

Veseli smo vaših vsakoletnih obiskov in poskrbeli bomo, da se boste med nami udobno počutili!

Vljudno vas vabi

Gostinsko podjetje

KOLODVORSKA RESTAVRACIJA
Ljubljana

Dom

trgovsko izvozno podjetje
za domačo in umetno obrt

LJUBLJANA, MESTNI TRG 24

Zbira — odkupuje in prodaja izdelke domače in umetne obrti iz vse Jugoslavije

*Pestra izbira v naših trgovinah
vas bo vsestransko zadovoljila*

Poslovalnice v Ljubljani:

Titova 4
Cankarjeva 6
Trg revolucije 5
Mestni trg 24

PODJETJE ZA PROMET
S FARMACEVTSKIM MATERIALOM

Kemofarmacija

Ljubljana, Metelkova 7, poštni predal 143

Telefon: h. c. 32-333, direktor 36-729
Brzjav: Kemofarmacija Ljubljana
Tekoči račun pri NB 600-11-1221

trguje na debelo in uvaža
za svoj in tuj račun:

Sanitetni material, farmacevtske in laboratorijske kemikalije, tipizirana zdravila, obvezilni material, higien-sko tehnična sredstva, serume in vaccine, galensko in dietetske pre-parate, kozmetiko in vse medicinske artikle.

*V lastnem laboratoriju analizira zdravila
in pripravlja galenske preparate.*

»JUGOEXPORT«

BEOGRAD, Kolarčeva 1/1

Jugoslovanski državljani doma in na tujem, ki imajo tuja plačilna sredstva (tuj denar — valuto), lahko s posredovanjem Jugoeporta kupujejo vse blago, ki ga ima trgovinsko omrežje

z 20 % popustom

Tudi tuji državljani, ki imajo tuja plačilna sredstva, lahko na ta način kupujejo blago.

Blago, ki ga je mogoče kupiti z 20 % popustom

I. Vse gradbene in druge potrebščine za graditev stanovanj in hiš, kakor tudi nova zgrajena stanovanja, nove montažne in druge hiše ter turistične hiše vseh vrst, če so uporabniki deviznih sredstev naši državljani, ki opravljajo to graditev oziroma nakup za svoje ali za potrebe svoje družine.

II. Vse vrste pohištva, preprog, tekstilij, usnjenih in gumijevih izdelkov ter usnjene galanterije;
umetniške slike, glasbila in gramofonske plošče.

III. Vse vrste električnih naprav, tehničnega in industrijskega blaga za gospodinjstvo, kakor tudi pisalni stroji;
lovške in zračne puške s priborom;
motocikli, mopedi, skuterji, bicikli in njihovi deli;
motorni in drugi čolni;
vsa kmetijska oprema, kmetijski stroji in orodje ter njihovi deli;
vse vrste motorjev.

Pod zgoraj naštetim blagom je razumeti vse blago, ki ga ima trgovinsko omrežje, izvzemši živilsko industrijo, tobak in goriva za motorje.

Valute, ki jih je mogoče vplačevati po tem sistemu kupovanja:

ameriški dolar	italijanska lira	danska krona
kanadski dolar	holandski goldinar	švicarski frank
angleški funt	belgijski frank	norveška krona
marka Zvezne republike Nemčije	avstrijski šiling	iraški dinar
	švedska krona	

V kratkem izide naš KATALOG s cenami, fotografijami in tehničnim opisom blaga:

Način plačevanja

Zahtevajte naše kataloge, ki jih pošljamo brezplačno!

BANKA

Z vplačilom prek tuje banke; z nálogi (virmani) državljanov v breme deviznega računa pri jugoslovanskih bankah; z nálogi (virmani) v breme deviznih računov jugoslovanskih državljanov s stalnim bivališčem na tujem; z nálogi (virmani) v breme deviznih računov tujih pravnih in fizičnih oseb pri jugoslovanskih bankah.

CEK

S čeki, in sicer: s tujimi bančnimi čeki; s tujimi travels čeki, če sta na njih oba kupčeva podpisa, in s turističnimi čeki Narodne banke na dinarje, če so izstavljeni v eni izmed dežel, katere valute so zajete s to prodajo.

Ček se mora GLASITI NA JUGOEXPORT z naznačbo uporabnikovega imena in priimka.

POSTA

Z vplačilom po pošti. Poštna nakaznica mora biti naslovljena na JUGOEXPORT, BEOGRAD, Kolarčeva 1. Na zadnji strani položnice je treba OBVEZNO napisati uporabnikovo ime in priimek, naslov stanovanja in kraj.

Vse informacije zahtevajte od

»JUGOEXPORT«

BEOGRAD, Kolarčeva 1/1 — Telefon 38-315 do 38-319

LJUBLJANA, Majde Vrhovnikove 22/I — Telefon 32-926

SKOPJE, Ulica 5 št. 5 — Telefon 17-00

RIJEKA, Milana Butkovića 2 — Telefon 25-114

NEW YORK, 4, N. Y. 52. Broadway — WH 3-1363. Ext. 44

CAIRO, 16 Sherif Street App. 84

ALGER, 5 Rue des Chevaliers de Malta

FRANKFURT/M, Taunusanlage 21 (West Deutschland)

JU
GO
EX
PORT

Foto: Jaka Cop

V Trenti. Kugyjev spomenik

naši kraji

Foto: Jaka Cop

Predil

naši zastopniki

Zlata nit — LJUBEZEN DO DOMOVINE, se med Slovenci po svetu vse bolj razpreda. Iz dneva v dan je vse več pisem iz tujine, iz leta v leto je vse več naročnikov za naši publikaciji.

Mreža te zlate niti se je razpredla že na vseh pet kontinentov sveta zahvaljujoč predvsem našim zastopnikom. Ti naši rojaki, ki skrbijo za povezavo med domovino in našimi izseljenci s tiskom Slovenske izseljenske matice, to je mesečne ilustrirane revije RODNE GRUDE in vsakoletnega zbornika SLOVENSKEGA IZSELJENSKEGA KOLEDARJA, pa izredno malo pišejo o sebi in svojem delu. Zato moramo v tej rubriki omeniti zastopnike in jim v eni sami iskreni, topli besedi izreči zahvalo v imenu vseh tistih Slovencev v tujini, ki so se zahvaljujoč njim, spoznali z našim tiskom, in v imenu Slovenske izseljenske matice, ki je s tem pridobila številne nove naročnike.

O zastopnikih v Franciji smo pisali v prejšnjih številkah. Omrežje naših zastopnikov v Evropi pa se širi še po Holandiji, Belgiji in Nemčiji. Dokaj naročnikov imamo tudi v Angliji, Avstriji, ČSSR, Grčiji, Italiji, Luxemburgu, Poljski, Škotski, Švedski in Švici. V vsaki teh držav imamo kakšnega naročnika, ki znancem Slovencem priporoča in pokaže naši publikaciji in pridobi kakšnega novega naročnika.

V Holandiji se moramo zahvaliti za povečanje števila bralcev našega tiska članom društva EDI-NOST, predvsem njegovemu predsedniku Francu ANDERLUHU iz Chevremonta in tajniku Albinu ŠIBRETU iz Heerlerheida. V Belgiji je med najzvestejšimi naročniki našega tiska Avgust BARIČIČ iz La Bonverica. V Nemčiji je med starimi izseljenci največ naredil za razširitev našega tiska naš dobri, stari prijatelj Franc ČEBIN iz Homberga. V zadnjih letih pa število naročnikov raste, predvsem med mlajšimi izseljenci.

Iskrena hvala za pomoč pri zbiranju novih ročnikov prav vsem našim izseljencem v evropskih državah, tudi tistim, ki so nam pridobili po enega novega naročnika, saj so s tem utrlj pot slovenski besedi v novo slovensko hišo na tujem.

V. V.

Erjavčeva koča na Vršiču

Foto: Kompas

